

Način sudjelovanja javnosti u procesima planiranja i projektiranja krajobraza

Sadržaj

1. Uvod	4
2. Potok Vuger	6
2.1. Demokracija u krajobrazu	10
2.2. Javne zelene otvorene površine u Sesvetama	16
3. Biciklistička magistrala Zagreb - Dugo Selo	28
3.1. Prototipovi, radionice i ankete	37
3.2. Online radionica ‘Igranje uloga’	38
3.3. Radionica: ‘Upoznaj svoj prostor’ - s osnovnom školom	42
3.4. Radionica: ‘Što ti kažeš na biciklističku magistralu?’	48
3.5. Online anketa: biciklistička magistrala Zagreb centar - istok ..	54
4. Rijeka Sava	66
4.1. Prototip za sudjelovanje javnosti	74
4.2. Realizacija prototipa	78
4.3. Arhiv sjećanja	82
4.4. Online anketa - Utvrđivanje kvalitete okoliša rijeke Save	88
5. Literatura	98
6. Prilozi	100

Diplomski studij Krajobrazna arhitektura

Modul: Stručni projekt

Mentor: doc. art. Monika Kamenečki

Studenti: Katarina Adulmar Kučiš, Ivona Poljak, Tina Radić

Akadska godina: 2021./2022.

1

Uvod

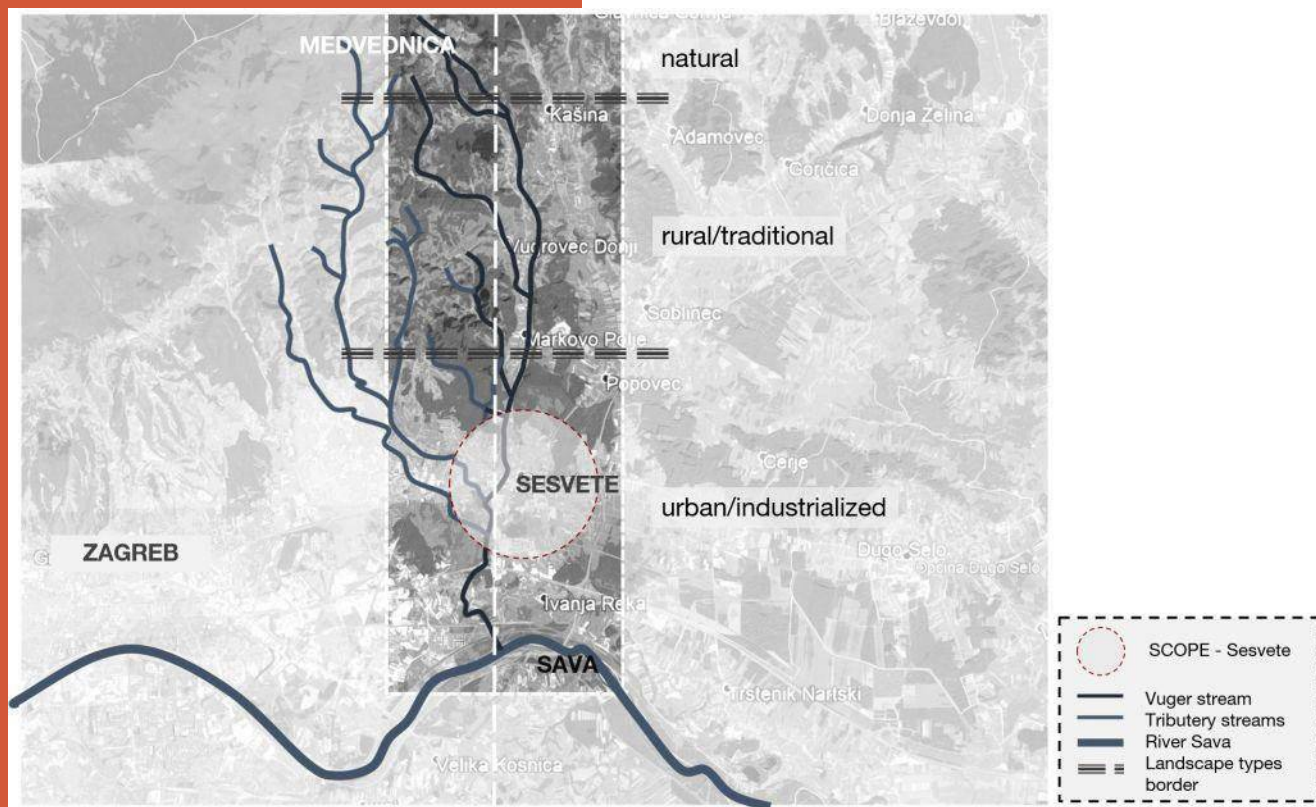
Sudjelovanje javnosti u procesima planiranja i projektiranja struke krajobrazne arhitekture važno je za uspješno rješavanje društvenih i prostornih problema određenih područja čime se u konačnici ishode kvalitetnija prostorna rješenja. Načini sudjelovanja javnosti mogu se provoditi obliku anketnih upitnika, javnih rasprava, radionica, senzornih šetnji, formalnih i neformalnih razgovora, itd. Na primjeru tri obuhvata koji se nalaze u gradu Zagrebu, a susreću se s brojnim problemima kao što su nedostatak prostornog identiteta, nedovoljno prepoznati potencijali i vrijednosti, neuređenost, socijalna razdijeljenost društvenih zajednica, prikazat će se koje su moguće metode većeg uključivanja društvenih zajednica u stvaranju promjena vlastitih prostora.

Prikazat će se dosadašnje aktivnosti s lokalnim zajednicama i prezentirati buduću viziju formiranja jače komunikacije sa stanovništvom na predmetnim obuhvatima. Obuhvati su sljedeći: potez rijeke Save kroz grad Zagreb; potok Vuger zajedno sa kvartovima kroz koje prolazi od centra Sesveta do Save; planirana biciklistička magistrala koja spaja centar grada s Dugim Selom.

2

Potok Vuger

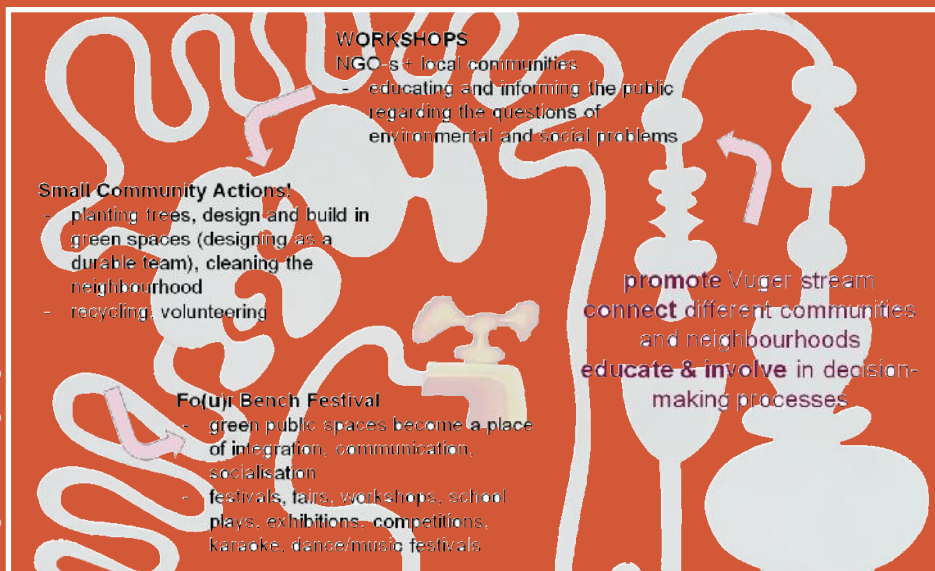

Potok Vuger tvori mreža manjih pritoka koji se spuštaju s obronaka Medvednice. Svojim tokom prolazi kroz sam centar Seseveta te se naposljetku ulijeva u Savu. Same Sesevete formiraju se kao longitudinalno naselje, duž željeznice koja je s vremenom postala vrlo izražena prostorna barijera kao i Slavenska avenija na jugu. Uz takve izražene horizontalne prostorne barijere, potok Vuger vrlo je značajan kao potencijal za ostvarenje komunikacija u smjeru sjever-jug, a samim time i za spajanje Medvednice i Save.

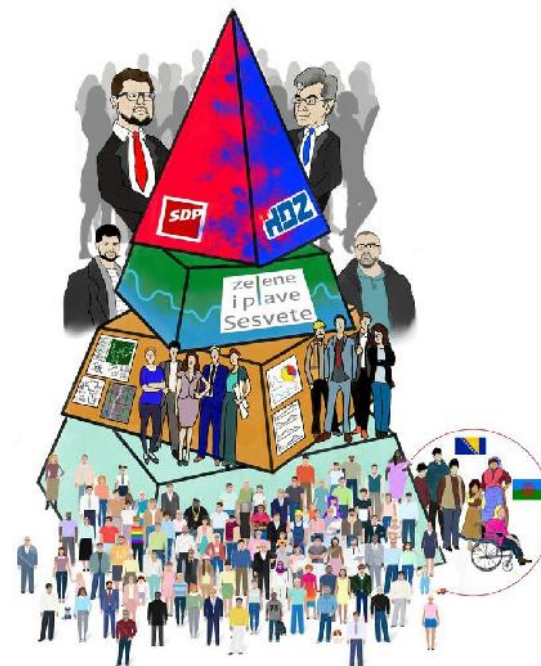
Kao predmet istraživanja, odabran je prostor između rasadnika

Hrvatskih šuma sjeverno od centra Seseveta i rijeke Save, primarno jer se na tom dijelu očituju tri karaktera potoka; urbani, industrijsko-gospodarski te urbano-ruralni. Prostorna raznolikost Seseveta očituje se u tipologiji gradskog tkiva gdje se izmjenjuju stambene zone jednoobiteljskih kuća ili višestambenih objekata, područja industrijske namjene, zone društvenog i javnog sadržaja te prostori zelene infrastrukture. Uz prostornu diverzifikaciju uočena je i društvena heterogenost. U Sesevetama se nalaze brojne društvene zajednice koje se međusobno razlikuju po demografskim karakteristikama, socio-ekonomskom statusu,

kulturološkim posebnostima, nacionalnoj pripadnosti i identitetu. Sesevete se susreću s nekolicinom prostornih i socio-ekonomskih izazova. Zamijećeni su problemi povezanosti prostora u smjeru sjever-jug, neodržavanost, nepristupačnosti te nedovoljno jasnih vlasničkih odnosa na koridoru potoka, nedostatka javnih zelenih površina i preopterećene prometne infrastrukture. Pretpostavka je da i na društvenoj razini postoji problem nedovoljne komunikacije različitih zajednica koji se detaljnije istražuje upravo radom sa zajednicom i prikupljanjem njihovih mišljenja, stavova.

3. The 5W's

4. Simbolički prikaz hijerarhije društvenih zajednica

Veliki potencijali leži u zelenom koridoru potoka Vuger koji može postati nova zona susreta, rekreacije, boravka i druženja svih Sesvećana. Potencijal leži i u samim društvenim zajednicama - građanima - uključivanjem u stvaranje promjena u svojim kvartovima. Vizija razvoja prostora potoka Vuger i okolnih kvartova ispoljava se kroz glavne ciljeve:

- Promoviranje potoka Vuger kao neutralno mjesto integracije zelene infrastrukture i brojnih društvenih zajednica
- Organiziranje radionica zajedno s Udrugom Zelene i plave Sesvete i građanima s ciljem edukacije, informiranja,

razgovora o sociološkim i okolišnim problemima

Shodno tome nastaje vizija - One stream to connect us all. Kroz tri godine ova vizija će se transformirati organiziranjem festivala, sajмова, radionica, tribina na prostoru Sesveta - potoka Vugera - i susjednih mu kvartova kako bi se interaktivnim načinom podigla svijest o važnosti učestale i transparentne međusobne komunikacije građana i vlasti, ali i potaknulo promišljanje o posebnosti i važnosti vodenih koridora.

2.1

Demokracija u krajobrazu

Aktivnosti sudjelovanja javnosti na temu predmetnog obuhvata potoka Vuger

Poanta aktivnosti sudjelovanja javnosti je uključiti razne aktere društvenih zajednica u zajedničko rješavanje problema. Time su obuhvaćeni studenti, učenici osnovne škole, crkvena zajednica, predstavnici mjesnih odbora i gradske četvrti. Cilj je nastaviti i organizirati daljnje radionice koje će uključiti još više različitih aktera, provoditi ankete, senzorne šetnje, itd.

Senzorne šetnje

Sudjelovanje je provedeno kroz senzorne šetnje gdje su studenti zajedno sa Sesvećanima upoznavali njihove kvartove, prolazili kroz davne uspomene i svakodnevne brige. Bit senzornih šetnji leži u tome da glavnu riječ imaju sugovornici iz zajednice te da se prikupljaju informacije o mjestu sačinjene od njihova osobnog doživljaja prostora. Ovdje nisu više bitne objektivne činjenice o prostoru ili koncepcije koje se stvaraju od strane stručnjaka prostornim te raznim drugim analitičkim procesima već je bitno subjektivno mišljenje dionika zajednice koji čine

taj prostor. Informacije koje se dobiju provođenjem senzornih šetnji daju novi uvid u predmetni obuhvat te se lakše stvara slika prostora uz sve posebnosti, mane, potencijale i probleme koje su akteri zajednice podijelili sa studentima.

Sudionici senzornih šetnja bili su studenti, mlađa stanovnica naselja Novi Jelkovec, mlađa stanovnica Starog Brestja te starija stanovnica Novog Brestja koje su ujedno dio crkvene zajednice Sesveta. Time su uključeni dionici različitih društvenih zajednica - studenti, zaposlene osobe, članovi crkvene zajednice.

5.

6.

7.

“Časkanje *nedjeljom* priliku da podijele svoja mišljenja, ideje, probleme te želje vezane za svoje kvartove i društvene zajednice.

Kao jedno od mogućih načina sudjelovanja javnosti u procesu planiranja i dizajniranja krajobraza je interaktivan razgovor i susret s ljudima u vrlo kratkom vremenu te “brzinsko” propitivanje njihovih mišljenja. Cilj je da stanovnici daju svoju viziju, izraze svoj osjećaj koji gaje prema kvartu/mjestu u kojem žive te napišu ili podijele sa studentima svoje asocijacije koje vežu uz Sesevete. Studenti su stupili u kontakt sa Župom Svih Svetih gdje su nakon večernjeg misnog obreda Sesvećanima dali

Radionice sa stanovništvom Seseveta

9.

10.

Krajobraz i mi

U subotu, 25. rujna 2021. u 10:00 sati u prostoru Udruge Zelene i plave Seseveta održana je radionica s učenicima 8. razreda Osnovne škole Sesevetska Sopnica. Radionicu su održali studenti Studija krajobrazna arhitektura. Interaktivna radionica obuhvatila je kratko upoznavanje učenika s projektom i temom radionice. Kroz projekciju fotografija učenike se ispitalo poznavanje šireg područja potoka Vuger uz isticanje pozitivnih i negativnih karakteristika prostora. Učenici su sudjelovali u kreiranju vlastite vizije prostora potoka Vuger koji bi u budućnosti obuhvatio

sve potrebe lokalnog stanovništva za ugodni boravak i korištenje.

JAVNI PROSTOR - JAVNA STVAR

U subotu, 25. rujna 2021. u 13:00 sati u prostoru Udruge Zelene i plave Seseveta održana je radionica s predstavnicima mjesnih odbora, stručnjacima i lokalnim stanovništvom Seseveta. Radionicu su održali studenti Studija krajobrazna arhitektura. Na radionici se s sudionicima javnopravnih tijela razgovaralo o problemima i potencijalima prostora potoka Vuger te se pokušalo doći do zajedničkih ideja kako povećati participaciju stanovništva.

2.3

Javne zelene otvorene površine u Sesvetama

Cilj ankete je utvrditi koliko vremena stanovnici Seseveta provode na otvorenim zelenim površinama, koliko smatraju da su kvalitetne te kakav im je stav o kvalitete koridora potoka Vuger. Također će se uvidjeti koliko stanovnici sudjeluju u procesima odlučivanja vezanima za svoj mjesni odbor ili četvrt te žele li biti više uključeni.

Anketa se sastoji od 4 dijela. Na dan 12. 4. 2022. prikupljeno je sveukupno 41 odgovor.

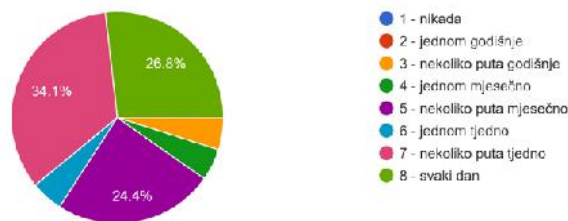
Prvi dio je opći gdje se prikupljaju osobni podaci o spolu, dobi, stupnju obrazovanja, zaposlenosti te mjestu stanovanja. Parametri za obrazovanje su sljedeći: nezavršena osnovna škola, završena osnovna škola, završena srednja škola, završen preddiplomski studij, završen diplomski studij, završen postdiplomski studij. Parametri stupnja zaposlenosti jesu: učenik/ica ili student/ica, zaposlen/a, nezaposlen/a, u mirovini. U anketi je sudjelovalo 65,9% žena i 34,1% muškaraca. Raspon

dobi je od 18 pa do 65 i više godina. Sve osobe koje su sudjelovale imaju barem jedan stupanj obrazovanja završen, što znači da nema neobrazovanih, a čak 48,8% sudionika ima završen diplomski studij. Najveći postotak sudionika je zaposleno, ali ima mali udio nezaposlenih te onih u mirovini - cca 15%.

U drugom dijelu utvrđuje se koliko vremena sudionici ankete provode na otvorenim površinama te koliko smatraju da su te površine kvalitetne. Zaključuje se iz odgovora da čak 26,8% sudionika provodi svaki dan na otvorenom, što je pozitivna stvar, dok ostalih 58,5% provodi nekoliko puta tjedno do nekoliko puta mjesečno. Nitko od sudionika nije označio da nikada ne provodi vrijeme na otvorenim javnim gradskim površinama. Sudionici najviše provode vremena na šetnicama (uređenim javnim rekreacijskim površinama), provide najviše vremena na lokaciji kao što je kvart ili ulica, u svom susjedstvu. Puno njih provodi vrijeme i u šumi te

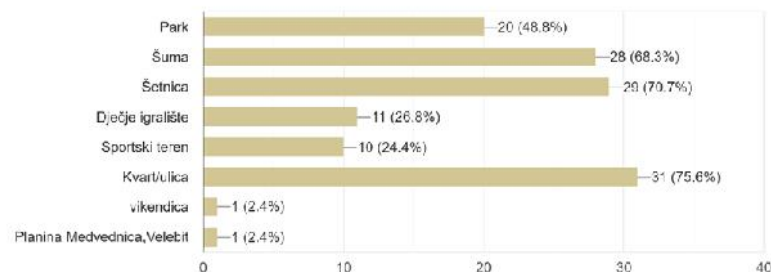
parku. Zaključuje se da su kvart/ulica, šetnica, šuma i park lokacije koje se najviše koriste. Činjenica da je kvaliteta otvorenih površina osrednja kako su sudionici naznačilo prema svojem mišljenju govori da su potrebna poboljšanja. Većina smatra da su potoci vrlo pogodna mjesta za boravak na otvorenom. Time se dovodi u pitanje kakva je kvaliteta boravišta na potocima što će se dalje utvrditi. Zadnje pitanje koje je postavljeno je da sudionici navedu koje potoke sve znaju da prolaze kroz Sesvete.

12. 1. Koliko vremena provodite na otvorenim javnim gradskim površinama? Molimo Vas označiti od 1 (nikada) do 8 (svaki dan).
41 responses

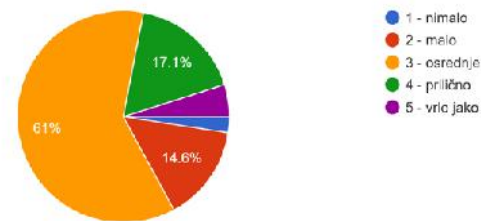
12.

13. 2. Koje su to lokacije na kojima provodite vrijeme na otvorenom? Molim Vas odaberite jedan ili više od ponuđenih odgovora.
41 responses

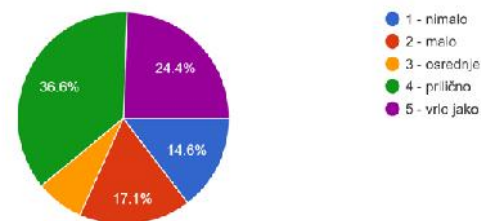
13.

14. 3. U kojoj mjeri smatrate da su otvorene površine na kojima boravite kvalitetne? Molim Vas označiti od 1 (nimalo) do 5 (vrlo jako).
41 responses

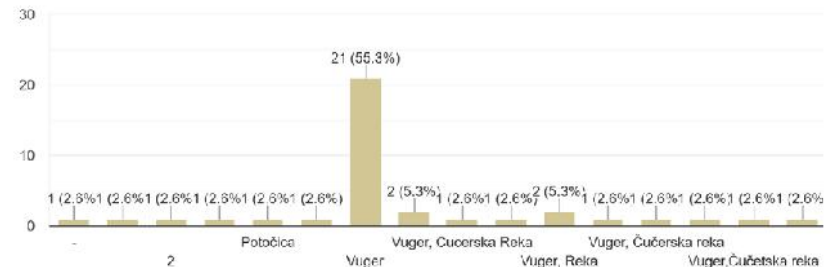
14.

15. 4. U kojoj mjeri smatrate da su potoci pogodna mjesta za boravak na otvorenom? Molim Vas označiti od 1 (nimalo) do 5 (vrlo jako).
41 responses

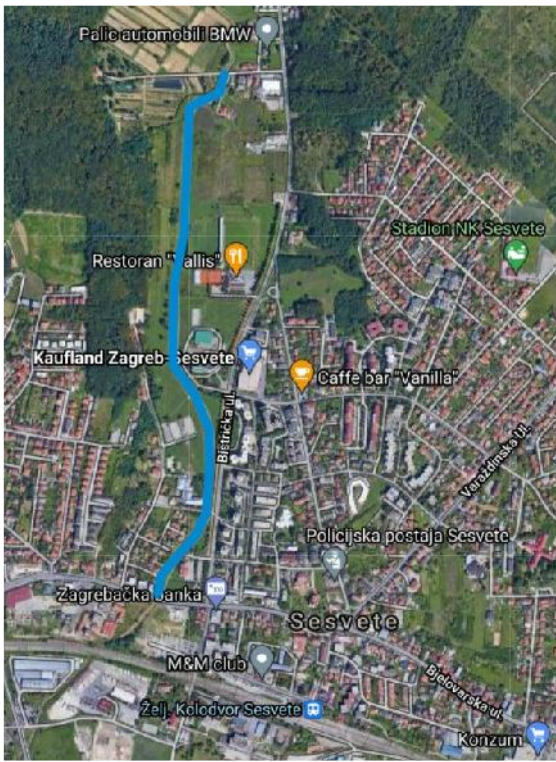

15.

16. 5. Molimo Vas da navedete 1 ili više potoka na području Sesveta.
58 responses

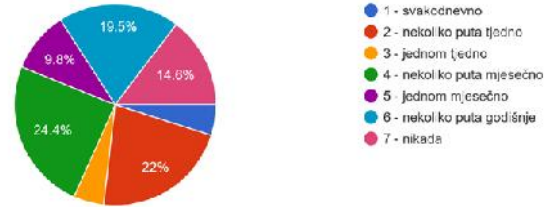

16.

1. Koliko vremena provodite na otvorenim površinama u sljedećoj zoni? Molimo Vas označiti od 1 (svakodnevno) do 7 (nikada).

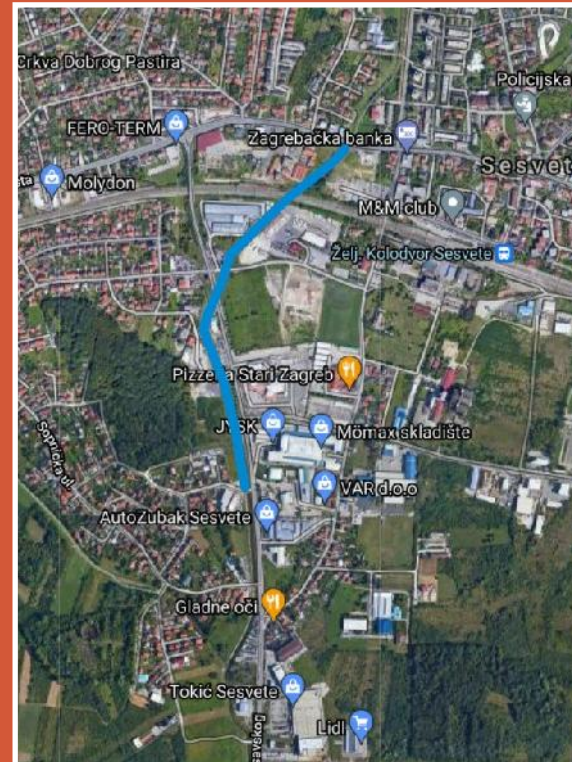
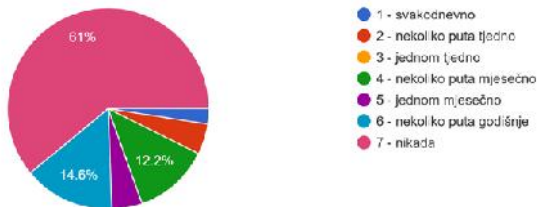
41 responses

18.

2. Koliko vremena provodite na otvorenim površinama u sljedećoj zoni? Molimo Vas označiti od 1 (svakodnevno) do 7 (nikada).

41 responses

20.

U trećem dijelu želi se saznati provode li sudionici vrijeme na potoku Vuger, je li on mjesto rekreacije, druženja ili boravka te kakva je kvaliteta prostora uz potok. Potok Vuger smo podijeljen je na 4 zone te su postavljena pitanja koliko učestalo borave na tim zonama. Ovo će pomoći utvrditi neke moguće probleme određenih zona ako se na njima vrlo malo ili nimalo ne boravi. Također su predloženi problemi koji se pojavljuju na koridoru potoka Vugera te se postavlja pitanje koliko sudionici smatraju da su ti problemi prisutni. Problemi koji su navedeni jesu: onečišćenost, nedostupnost vode, neuređenost, nedostatak urbane opreme,

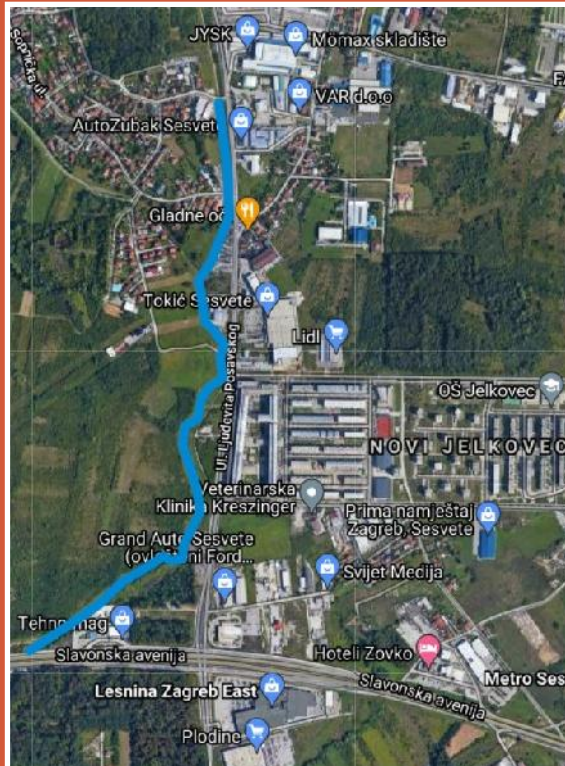
nepristupačnost, nedovoljno hladovine, zagađen zrak. Problemi koje su sudionici zamijetili da su najviše prisutni jesu: onečišćenost, neuređenost, nedovoljno hladovine, nedostatak urbane opreme. Sukladno problemima, predloženi su i novi sadržaji koji se mogu pojaviti na koridoru potoka Vuger: šetnica, sportski teren, sprave za vježbanje, dječja igrališta, kafić, drvodred, drveće i grmlje, klupe za odmor, stolovi, ništa od navedenog. Sudionici su mogli predložiti i svoje ideje sadržaja te su zabilježeni sljedeći odgovori: “Konkretno mislim da bi bilo dobro napraviti šetnjicu i s druge strane

potoka kod srednje škole. Jako puno ljudi tamo i tako hoda, a nije uređeno pa je često blato. Nekakva drvena šetnjica bi bila idealna (prirodnije od asfalta)”

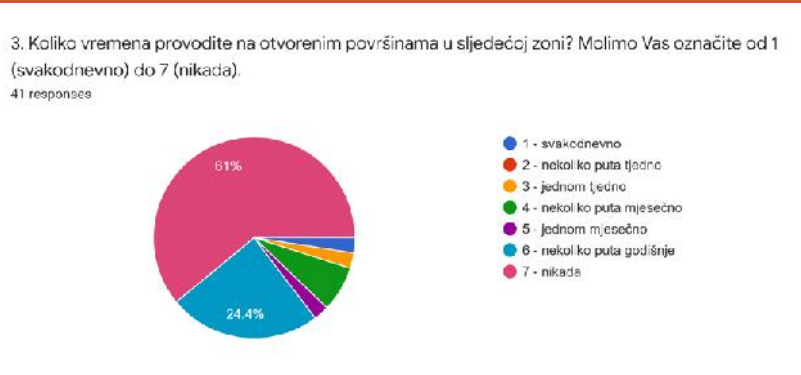
“Klamerice za bicikle u blizini klupa”

“Most preko potoka kod street workout parka iza srednje škole”

Od sadržaja najviše su traženi šetnica, klupe za odmor te drvodred.

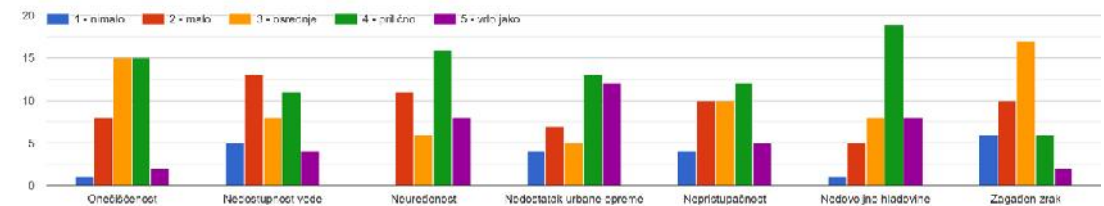

21.

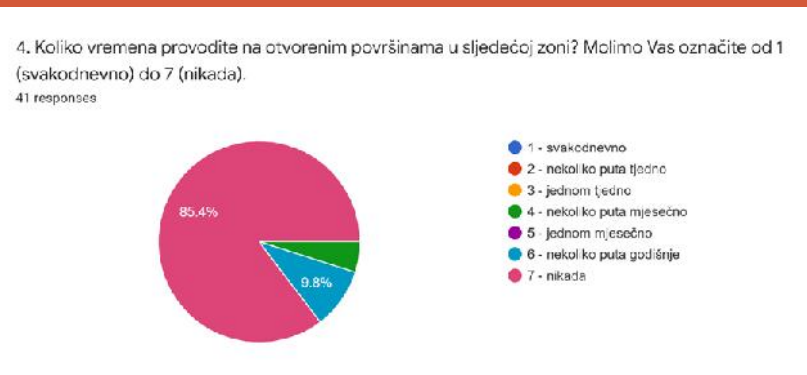

22.

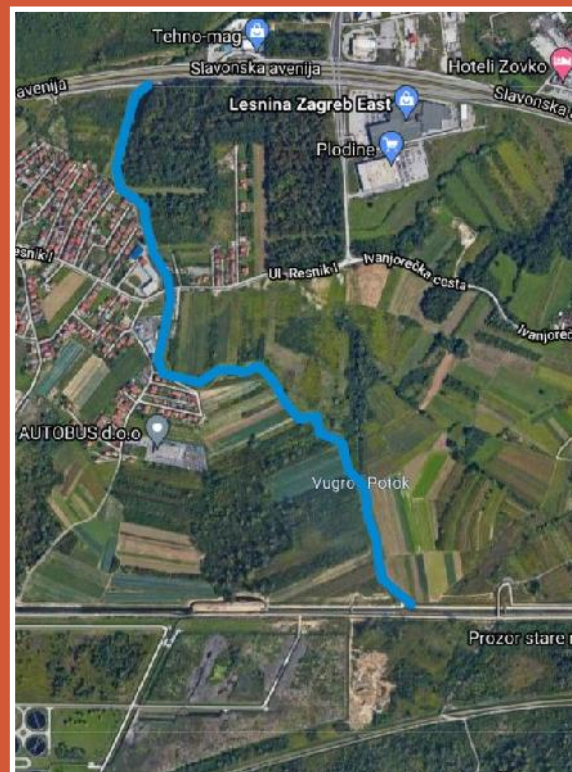
5. Smatrate li da postoje neki problemi potoka Vuger? Molimo Vas označiti koliko smatrate da je problem izražen od 1 (imalo) do 5 (vrlo jako).

25.

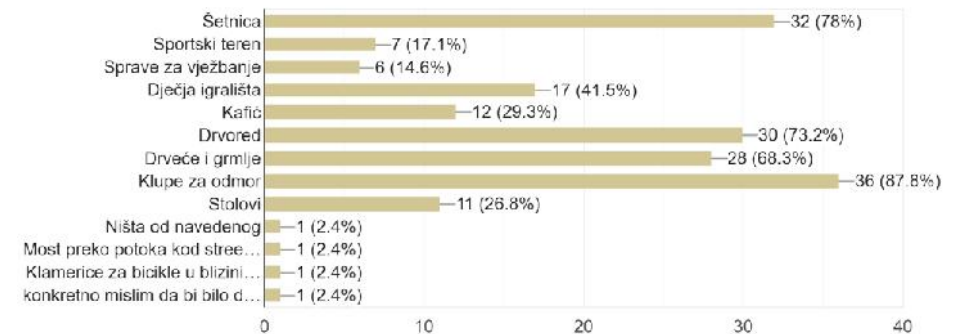
23.

24.

6. Koje nove sadržaje biste htjeli na potoku Vuger? Molimo Vas odaberite jedan ili više od ponuđenih odgovora.

41 responses

26.

U četvrtom dijelu propituje se participacija sudionika u procesima promjene prostora kroz javno djelovanje. Cilj je shvatiti koliko su do sada sudjelovali u javnim događanjima četvrti Sesvete kao što su javne rasprave, javni uvidi, razne aktivnosti Udruge Zelene i plave Sesvete te koliko bi u budućnosti htjeli sudjelovati. Prije svega se propituje koliko su poznati s radom Udruge Zelene i plave Sesvete, jesu li zadovoljni radom Udruge, jesu li sudjelovali u nekim projektima koje Udruga organizira te postoji li zainteresiranost za većim sudjelovanjem. Rad Udruge vrlo je bitan za društvo Seseveta te uključenost sudionika koja je ovdje utvrđena daje uvid u to da su sudionici vrlo malo sudjelovali u projektima koje je Udruga organizirala

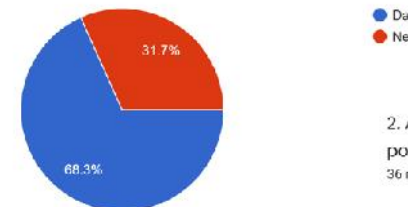
te da nisu iskazali veliki interes za daljnjim uključivanjem. Primjećuje se da zapravo sudionici ne bi htjeli baš aktivno sudjelovati u radu Udruge - većinom je to jednom mjesečno ili nekoliko puta godišnje, a čak 24,4% sudionika ne želi uopće sudjelovati (10 sudionika - nikad). Nekolicina koja bi htjela sudjelovati predložila je sljedeće aktivnosti: "Kao diplomirani krajobrazni arhitekt koji je napravio diplomski rad na temu uređenja potoka Vugec i cijelog Resničkog Gaja, sudjelovanje u bilo kojim aktivnostima te tematike bi bila zanimljiva. Od projektiranja do izvedbe.

- Zaštiti i povećanju zelenih površina
- radionice, edukacije, projekti
- Raspravama i predlaganju novih ideja za poboljšanje života na području naše

gradske četvrti

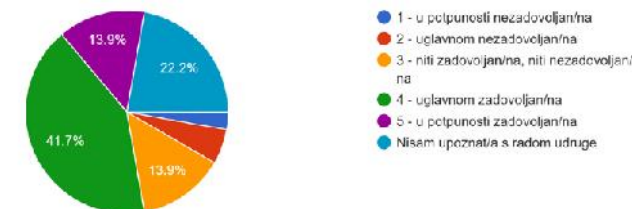
- Sadnja
- Čišćenju šume, potoka
- Radnim akcijama, sadnji,...
- Eko
- Bilo kakve aktivnosti vezane uz unaprjeđenje trenutnog stanja infrastrukture (pješački/biciklistički promet, problem parkiranja itd.)
- Uređenje
- skupljanje smeća ili slične volonterske akcije, smišljanje sadržaja
- Čišćenje okoliša, sudjelovanje u projektima unaprjeđenja javnih površina, paneli o zaštiti okoliša, uređenje vrtova i učenje o biljkama
- Uređivanju, čišćenju itd.
- Radnim akcijama
- radnim akcijama
- Radovi na otvorenom, tribine
- Uređivanje, farbanje
- Različitim
- sadnji"

1. Jeste li upoznati s radom Udruge Zelene i plave Sesevete?
41 responses

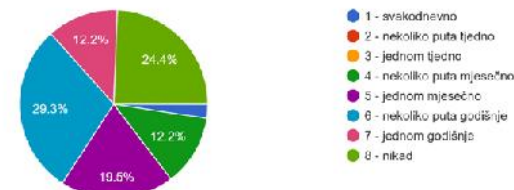

27.

2. Ako ste upoznati, molimo Vas da označite koliko ste zadovoljni s radom Udruge od 1 (u potpunosti nezadovoljan/na) do 5 (u potpunosti zadovoljan/na).
36 responses

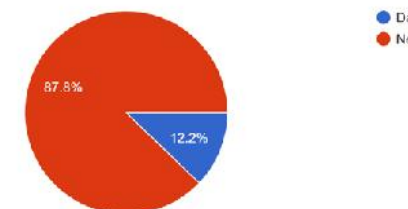

5. Biste li htjeli više sudjelovati u radu Udruge? Molimo Vas označiti u kojoj mjeri biste sudjelovali od 1 (svakodnevno) do 8 (nikada).
41 responses

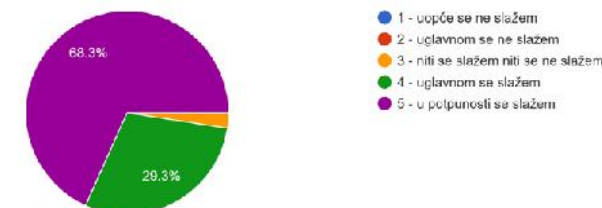

28.

7. Sudjelujete li u javnim raspravama vezanim za prostor Seseveta?
41 responses

9. Slažete li se da su Vašem kvartu, gradskoj četvrti ili gradu potrebne promjene? Molimo Vas odaberite od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem).
41 responses

29.

31.

Što se tiče većina 68,3% izrazilo da sudjelovanja javnosti u se u potpunosti slaže da su javnim raspravama ili javnim promjene potrebne. Također uvidima, tu je primijećeno je postavljeno pitanje kakve da 87,8% sudionika ne su to promjene potrebne te sudjeluje čime uviđa su zabilježeni sljedeći nedostatak participacije odgovori: građana. Sudionici koji su sudjelovali u javnim raspravama navode sljedeće:

- “- Predavanje u prostorima udruge
- rasprave o urbanističkim planovima
- sjednice Mjesnih odbora
- Studija o prometu
- Produljenje Branimirove”

Jedno od pitanja koje je postavljeno u anketi propituje koliko sudionici smatraju da su potrebne promjene u njihovom kvartu/ gradskoj četvrti. Ovdje je

- Uređenje Resničkoga gaja i potoka, zatim uređenje unutarnjeg dvorišta u prvom bloku, u kojem je predviđeni centar za kulturu. Pošumljavanje donjega dijela naselja, ispred škole i davanje namjene prostoru. Stvaranje zelenih koridora unutar naselja. Sadnja drvoreda uz ul. Ljudevita posavskog, kako bi smanjili buku sa ulice i stvorili sigurnije šetnice.

- Sesvetska sela:šetnica, park/igralište, više sadržaja za obitelj tj za djecu, prostori za sportske aktivnosti, kreativne radionice...

- Sadnja drvoreda, uređenje i povećanje zelenih površina kod buduće izgradnje

- Veća zaštita zelenog dijela gradske četvrti s naglaskom na sume. Također povezano traženje alternative za produžetak Branimirove koja u ovom obliku ima preveliki negativan utjecaj na prirodu, okoliš i kvalitetu života ljudi. Veći i intenzivniji razvoj biciklističke infrastrukture.

- promjena svijesti građana o okolišu u kojem živimo - to će generirati druge potrebne promjene

- Puuuuno više zelenih površina (ne samo šume, nego i parkovi), izgradnja produžetka Branimirove, učestalije linije busa 269, posebno u večernjim satima, izgradnja

biciklističkih staza (posebno po glavnoj cesti od centra Sesveta do Dugog Sela)

- Održavanje cesta i prometna povezanost i više dječjih igrališta i vrtića

- Više igrališta za djecu, biciklističke staze

- Rješavanje prometnih problema (produžetak Branimirove; rekonstrukcija Bjelovarske uz sadnju drvoreda i biciklističke staze, sadašnje stanje je sramotno), rješavanje velikog broja ‘manjih’ komunalnih problema (uzurpacija i devastacija u prostoru, ilegalne dogradnje, uzurpacija javnih površina bilo za parking pred kućama, bilo kao proširenja poslovnih prostora)

- Uređenje prilazu šumi, čišćenje šume i postavljanje nadzornih kamera, šetnica, uređenje i dijela Gajca...

- Uređenije i pristupačniji zelene površine, s odgovarajućim popratnim sadržajima

- Potrebno je više napraviti više šetnica, biciklističkih staza/puteva, riješiti problem parkiranja (Selčina ali i ostala mjesta), smanjiti zagušenje cestovnog prometa u centru Sesveta usmjeravanjem na druge prometnice i izgradnjom novih (Branimirova), optimizirati trenutni

posebno u večernjim satima, izgradnja “Park&Ride” sustav u Ninskoj integracijom s

HŽ kartama itd.

- Izbacivanje industrije, uređivanje više parkova, sportskih sadržaja pogotovo za djecu ali i odrasle, drastično poboljšanje prometne infrastrukture, parkinzi, izbacivanje parkinga ispred općine i preuređivanje u pravu pješačku zonu/trg. Izgradnja novog željezničkog kolodvora, privođenje nekoj svrsi bivšeg pogona Sljeme i Badel, pružno prijelazi, gradnja vodovodne i kanalizacijske mreže itd.

- Sigurnost pločnika, povećanje biciklističkih staza

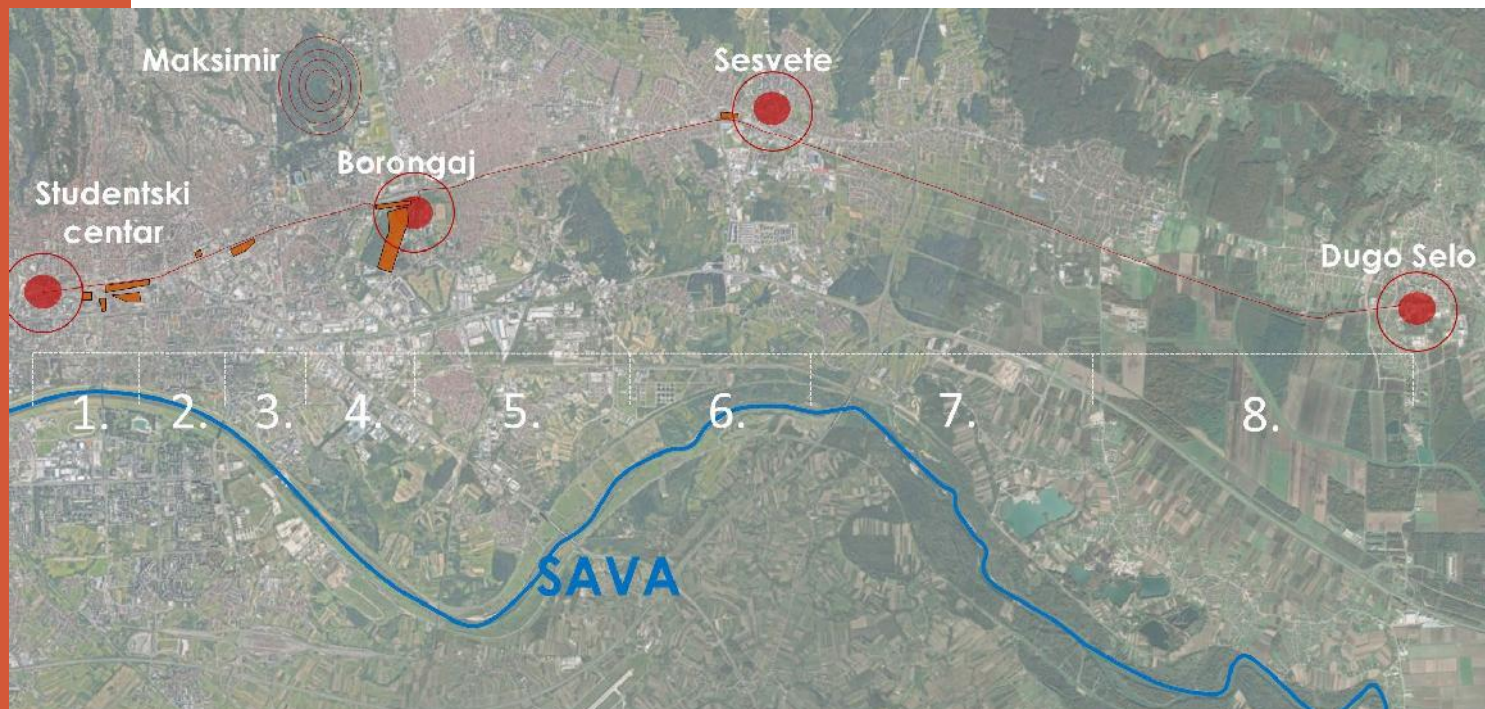
- trebale bi se obnoviti ili srušiti stare trošne zgrade i napraviti parkovi ili nove zgrade.

- Više dječjih parkova, zelenih površina koje nude aktivnosti vezane uz boravak u prirodi, uređenje okoliša uz rijeke, potoke ili jezera gdje bi se mogla odvijati cjelodnevne aktivnosti, više biciklističkoj staza i uređenih staza u šumama i parkovima

- Rješavanje prometnog kaosa, utvrditi uzrok konstantnog zagađenja zraka, uređivanje/obnova infrastrukture (pothodnik, mosta preko Vugera...), izrada novog GUP-a

3

Biciklistička magistrala Zagreb - Dugo Selo

32.

Biciklistička staza Zagreb - Dugo Selo je projekt koji se nadovezuje na projekt „GREENWAY“ - državna biciklistička ruta broj 2 koja prolazi s obje strane savskog nasipa. Biciklistička staza započinje u Zagrebu, glavnom gradu Hrvatske, duga je oko 22 km i proteže se uz željezničku prugu od centra do istočnog ruba grada i sve do središta Dugog Sela. Budući da staza prolazi kroz sam centar grada Zagreba, prati željezničku prugu, nadovezuje se na cijeli niz sadržaja, namjene, krajolika i zajednica. Bitne točke u prostoru su brownfieldi, koji se također pružaju uz samo željezničku prugu i trenutno su zapušteni; ali predstavljaju veliki potencijal za buduću revitalizaciju. Također postoji velika raznolikost u okolnom okruženju koje se sastoji od guste urbane matrice kroz stambene četvrti, industrijska područja, zaštićena područja prirode sve do rubnih ruralnih dijelova grada, poljoprivrednih površina, šuma i sela. Glavni izazovi koji se pojavljuju kroz prostor jest: kako osigurati prostor za sve korisnike, stvaranje sigurnog prostora bez sukoba, pomiriti jaz između svih društvenih skupina / pružiti osjećaj dobrodošlice, integriranje biciklističke staze s

cijelim gradom i otvorenim javnim prostorima. Kao važne točke su ističu se brownfieldi - koji se protežu i uz željezničku prugu. Budući da je prostor unutar grada ograničen (što znači da je isti vrlo vrijedan) renoviranjem, oživljavanjem i ugradnjom ovih napuštenih mjesta u planiranu biciklističku stazu grad dobiva potpuno novi izgled i vrijednost. Dakle, iako su brownfieldi trenutno napušteni, oni predstavljaju ogroman prostorni potencijal za buduću revitalizaciju.

Daljnjom analizom prostora uočeni su određeni prostorni problemi. Diskontinuitet biciklističke staze je vrlo loš te u nekim dijelovima nepostojeći. Trenutna neadekvatna širina biciklističke staze onemogućuje siguran i ugodan prolaz, pruga koja djeluje kao prepreka u prostoru te dijeli grad Zagreb na dva dijela: sjeverni i južni i djeluje kao granica između kvartova. Zajednički interesi povezuje različite dobne skupine. Biciklistima, rolerima, rekreativcima, ljudi koji idu na posao i s posla kao i studentima, je u interesu brz, siguran i udoban put od točke A do točke B. Pješaci, šetači pasa, obitelji, djeca, mladi, starije osobe

i studenti, osim zajedničkog interesa sigurnosti, imaju zajednički interes u stvaranju prostora za druženje. S obzirom na to da biciklistička staza prolazi kroz pola grada te da je povezana s čitavim nizom sadržaja, namjene, krajolika i zajednica velika raznolikost je neizbježna. Analizom postavljenih ciljeva i potencijalne vizije došli smo do niza izazova od kojih su najvažniji: osiguravajući prostor za sve korisnike, stvaranje sigurnog prostora bez sukoba, pomiriti jaz između svih društvenih skupina, pružiti osjećaj dobrodošlice, integriranje biciklističke staze s cijelim gradom i otvorenim javnim prostorima.

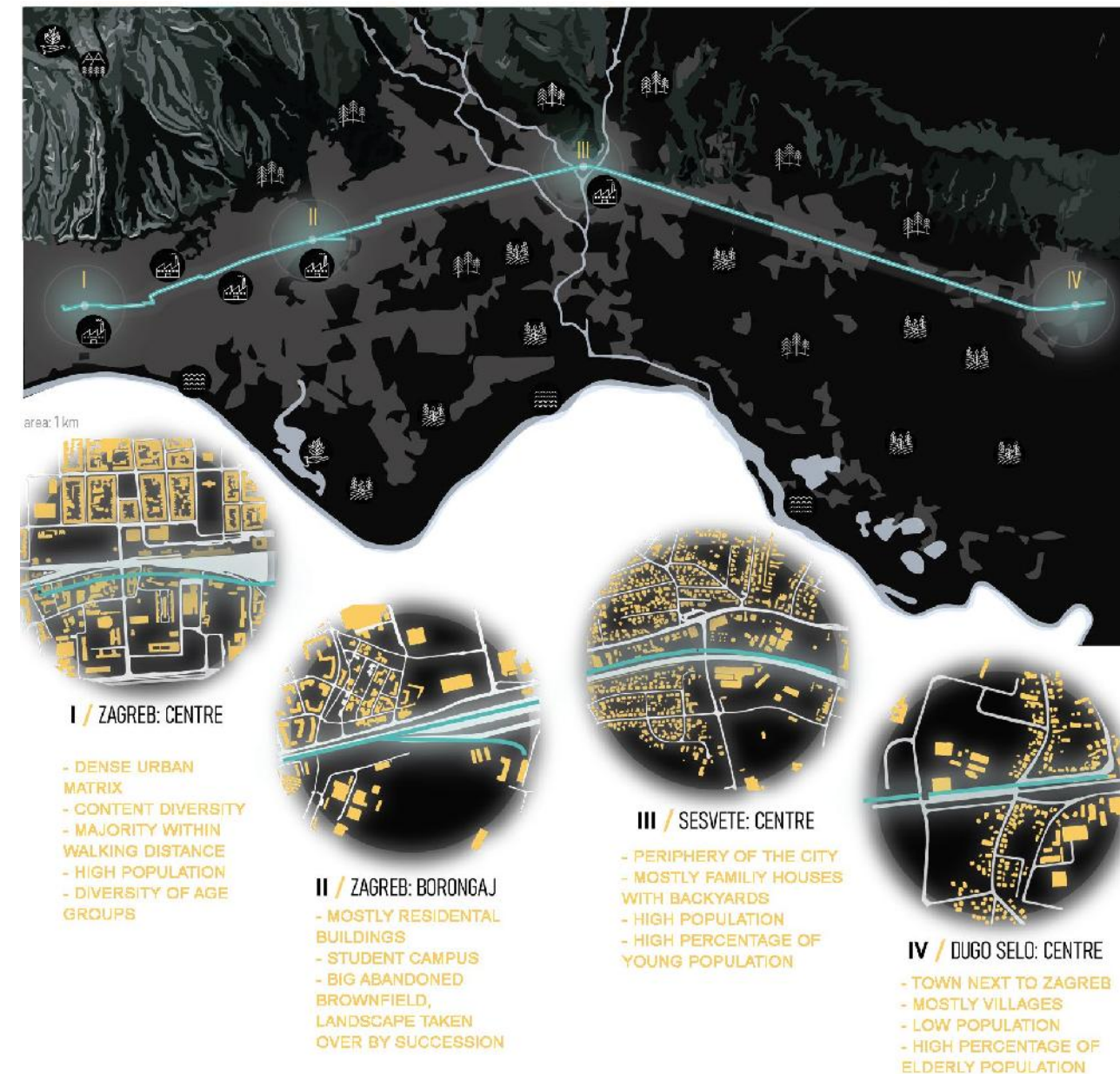
Definiranjem izazova u prostoru koje želimo riješiti, te prije svega na koji način uvesti krajobraznu demokraciju u proces, dolazimo do ciljeva kojima težimo.

- involvacija zajednice u procese prostornog planiranja i donošenja odluka organiziranjem interdisciplinarnih radionica s vladom i stručnjacima; i stvaranje internetskih anketa za utvrđivanje vizija, ciljeva, želja i potreba zajednice
- organiziranje neformalnih okupljanja između različitih zajednica kako bi se potaknula društvena interakcija i rasprava, uključujući medije u proces

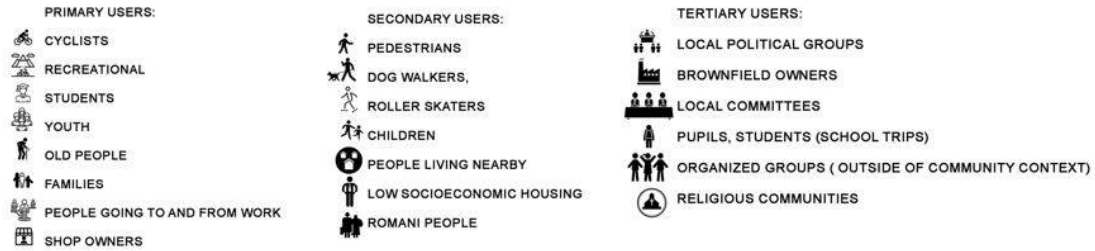

33.

Ujedinjenjem ovih ciljeve stvorili smo zajedničku viziju - Cycleway - a place of connection. Kroz tri godine u suradnji s gradskim uredom, zamišljeno je da će Zagreb održati organizirane konferencije, konzultacije, rasprave i radionice za postavljanje nekih projektnih ciljeva, problema, parametara i sljedećih koraka za realizaciju ovoga projekta. Okupljanje povjerenstava stručnjaka (urbanista, krajobraznih arhitekata, arhitekata, dizajnera, sociologa itd.) kako bi se raspravljalo i razmišljalo o pitanjima vezanih za projekt, kako bi se došlo do novih ideja i koncepata.

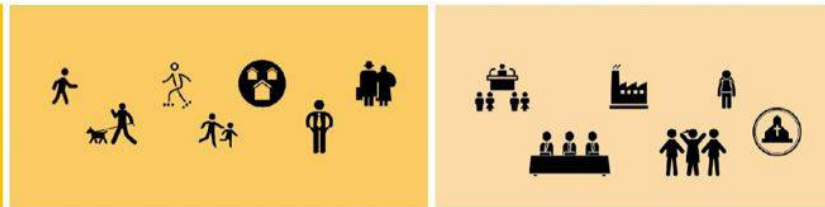
SOCIAL GROUPS AND STAKEHOLDERS

CLOSEST TO THE CYCLEWAY

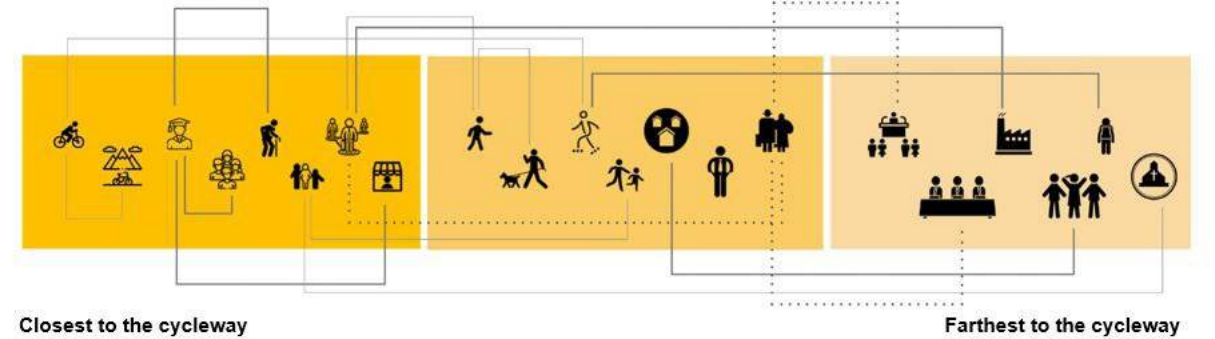

FARTHEST TO THE CYCLEWAY

35.

COMMUNITY CONNECTIONS

Closest to the cycleway

Farthest to the cycleway

POWER RATIO

36.

Cycleway - a place of connection

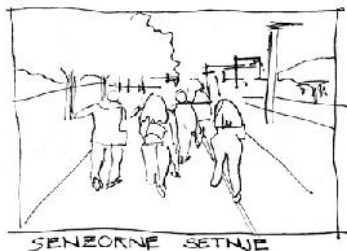
GRADSKI URED + STRUČNJACI

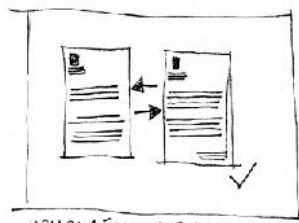
PREDSTAVLJANJE JAVNOSTI

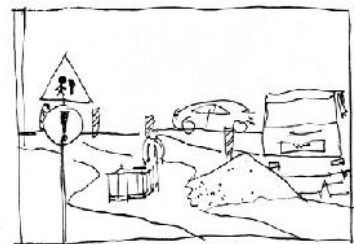
RADIONICE

SENZORNE SETNJE

USUGLAŠAVANJE DOKUMENTACIJE

IZVOENJE PROJEKTA

3.1

PROTOTIPOVI, RADIONICE I ANKETE

Demokracija u krajobrazu - načini uključivanja javnosti u procese planiranja i dizajniranja prostora

Aktivnosti sudjelovanja javnosti na temu predmetnog obuhvata Biciklističke magistrale Zagreb centar - istok

Bitan korak je uključiti mišljenja svih društvenih skupina, čuti njihove potrebe i involvirati ih u dizajn na način koji je svima dostupan, zanimljiv i razumljiv. Važan korak je u početku osvijestiti ljude o radnjama koje se događaju u njihovom prostoru i privući ih na način da daju svoje mišljenje bez našeg utjecaja (ni na koji način ih ne guramo u određenom smjeru). S obzirom na to da je planirana biciklistička ruta duga 22 km, rutu je podjeljena na manje dionice kako bi ideja bila realističnija i obuhvatila što bolji i najraznovrsniji uzorak korisnika i prostora.

3.2 Online radionica "Igranje uloga"

Prilagodбом smo osmislili novi način testiranja javnosti kroz online radionice - igranje uloga. Pokušali smo osmisliti način testiranja javnosti što sličniji onom koji smo željeli izvesti u stvarnosti pa smo osmislili online radionicu igranja uloga gdje je ideja bila da se igra implementira za jedan dio biciklističke staze (jer veći komad prostora neće biti grafički vidljiv, odabrali smo dionicu B). Nakon što su sudionici ispunili interaktivnu kartu, pregledali smo unesene podatke i zaključili da su naša očekivanja o rezultatima manje-više ispunjena te da se stavovi sudionika poklapaju s našim pogledima na prostor, prostorne probleme i potrebe. Iako je sve prošlo vrlo dobro i kako smo zamislili, jasno nam je da oko našeg online prototipa ima dosta nedostataka s obzirom na to da publika koja je ispunila našu kartu nije ni izbliza upoznata s našim gradom, našim prostorom i prostornim problemima odnosno prednosti.

D3

Zagreb Team
3 - Cycleway

ROLE PLAY THE TEST EVENT! (5 min)
 What is the context? Where are we now? How do the testing take place?
 Who do you engage? Who is involved?
 What role your audience need to take?

INTRODUCE YOUR PROTOTYPE TO THE OTHERS AND INTERACT! (10 min)
 insert the picture of the prototype here when necessary show it through zoom and demonstrate to your audience how it works let your audience interact with it and give feedback (this can be an interaction place as well)

COLLECT FINDINGS! (10 min)
 What did you learn from testing? let your audience leave notes or collect your findings here yourself! Discuss how you will use this information to inform your design?
 Do you need to change your prototype?

INTERACTIVE MAPPING

CHECK POINTS ON MAP

- where do you want to stop to sit and socialize?
- where would you want to sit alone?
- where is the most safe part of the route?
- where is the most unsafe part of the route?
- where do you want water pipe?
- where do you want to park your bike?
- where would you mostly ride?

PROBLEMATIC PARTS:

- 5 - derute houses of romani community
- 6 - discontinuity of cycleway;
- 7 and 8 - narrow space near the main road
- 9 - problem of moving to the opposite side of the road; only staircase

examples of activities:

Write what you think is needed

Write comments and suggestions if you have any

With this prototype we want to find out the opinions, wishes and needs of users / communities for the specific problems of each section of the planned bike path

We want to find out their preferences, what content they are missing and would like to see in the future

WHERE?

CONTEXT
The cycleway is about 22 km long and it stretches along the railway from the center of Zagreb to the eastern city edge to center of city Dugo Selo. Since the cycleway passes through half the city it is connected to the whole range of content, purpose, landscapes and communities. There is also big diversity in surrounding environment which consists of a dense urban matrix through residential neighborhoods, industrial areas, nature protected areas all the way to the outlying rural parts of the city, agricultural areas, forests and villages. Main spatial problems along it's length are: discontinuity of the highway, the current inadequate width and the railway that acts as an obstacle in space, it divides the city of Zagreb into two parts: north and south and acts as border between the neighborhoods.

CONTEXT
The public survey would be conducted on the sections of which there are 8 within the project, and now we examine only 1, section number 3; Heinzlova - Borongaj turnstile

This section was chosen bc:
- it has all three already mentioned problems
-there is a brownfield which is a big potential

SECTION NUMBER 3 Heinzlova - Borongaj turnstile

Heinzlova street

WHO?

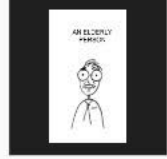
- Want to recreate
- Want to be able to get to their workplaces in a different town, preferably fast
- Want to enjoy sunny days driving through the city

- Want a free means of transportation
- Want to commute quickly and without the risk of running late
- Want a place that encourages social interaction

- Want to have safe spaces where they can take their children
- Want additional facilities other than just a cycleway (playgrounds, public restrooms, sources of drinking water, picnic tables, outdoor grills, snack bars or similar content that encourages social interaction)

- Want safe recreational spaces
- Want places where they could meet up with their friends, spend time with their grandchildren (again additional facilities other than just cycleway)

- Want they want everything mentioned so far
- Want to feel welcomed
- Want to be included into cities communities

HOW?

Marking some of the places that we find problematic, then question people how would they approach the problem, from cyclists view (how do they cope with them now or find solutions to some of them) and tell them to add what they think is missing.

resting area	bicycle pit stop	fresh water
public restroom	bicycle service area with other activities	art stop
small community park	walking trail	polyvalent sports facilities

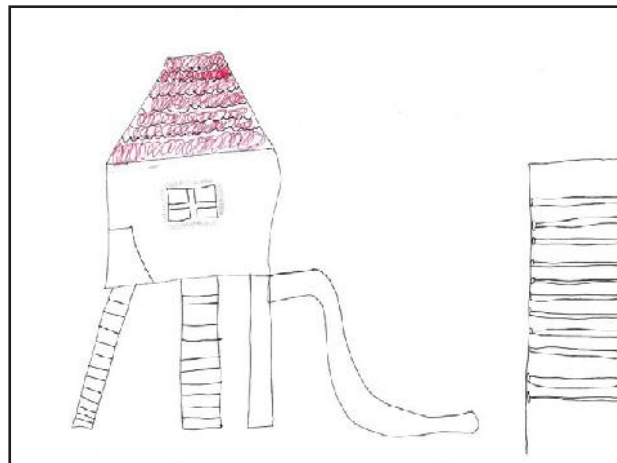
3.3

Radionica: 'Upoznaj svoj prostor' - s osnovnom školom

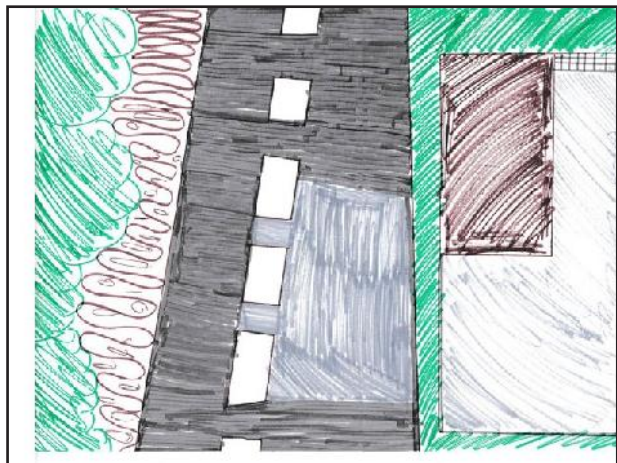
12. travnja na prostoru Osnovne škole Pavleka Miškine, održana je radionica s učenicima 7 razreda. Radionicu su održali studenti Studija krajobrazna arhitektura u suradnji sa studentima Akademije likovnih umjetnosti. Kroz radionicu smo upoznali učenike s temom biciklizma, kao i s problemima na koje bi mogli naići tijekom vožnje u gradu. Održana je kratka prezentacija o biciklističkoj magistrali te najbitniji problemi koji se vežu za nju. Kroz prvi zadatak, gdje su sami morali prikazati put od kuće do škole, pokušali smo osvijestiti njihov osjećaj za prostor te koliko isti nudi mogućnost za vožnju biciklom do škole. Razgovorom smo se upoznali s učenicima, te raznim pitanjima saznali njihove navike vezane za bicikliranje: voze li bicikl, gdje često bicikliraju, rade li to sami ili u društvu, koliko često itd.. U drugom dijelu radionice smo se premjestili u dvorište škole, gdje smo kroz novi zadatak zajedno s učenicima iscrtali "idealnu" biciklističku stazu, s čestim problemima. Podijelili smo ih u nekoliko grupa, svaka grupa je dobila problem koji je morala iscrtati na biciklističkoj stazi (potok koji sprečava daljnje bicikliranje, brza cesta, križanje s ulicom itd.) te spojiti svoj dio staze s idućom grupom. Nakon odrađenih zadataka ukratko smo popričali s učenicima i novim pojmovima. Većina se složila s time da je čest problem neadekvatna, ili nepostojeća biciklistička staza, te da bi sami vrlo rado više biciklirali kada bi se riješili neki od problema.

41.

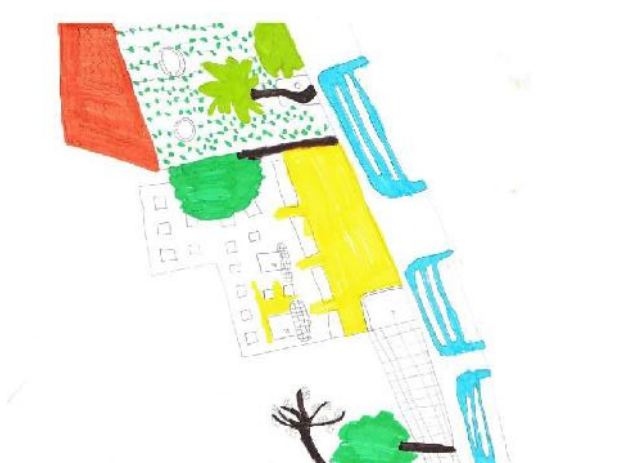
42.

43.

46.

47.

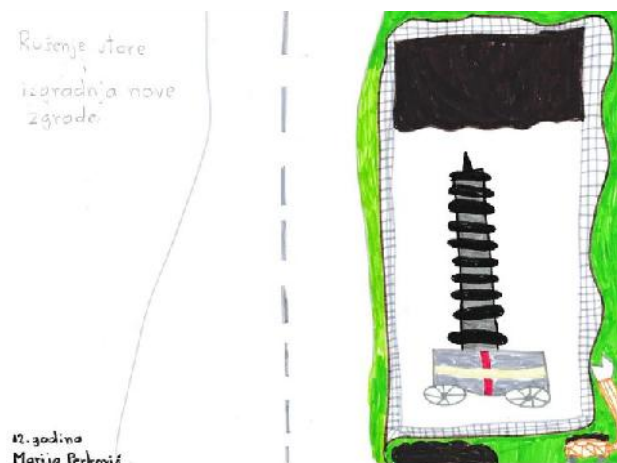
44.

45.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

3.4

Radionica: 'Što ti kažeš na biciklističku magistralu?'

Radionica na temu Biciklističke magistrale Studentski Centar - Dugo Selo, održana je 26. travnja u prostoru Centra za kulturu Trešnjevka. Radionicu su vodile studentice krajobrazne arhitekture: Kristina Komšo, Ploa Pleština Poljak, Tina Radić i Kristina Tomaša, a prisustvovalo je 12 sudionika - stanovnika Grada Zagreba.

Stanovnici grada aktivni su sudionici javnog prostora te najbolje poznaju prostor kojim se kreću. Iz tog je razloga bio cilj saznati kako oni doživljavaju projekt planirane biciklističke magistrale u duljini od 22 km uz željezničku prugu, od Studentskog centra do Dugog Sela. Zanimalo nas je koji su njihovi komentari, kritike i sugestije kako bi izvedena magistrala povećala kvalitetu prostora promišljenim rješenjima i stvaranjem novog identiteta i sadržaja. Budući da planirana magistrala prolazi uz centralnu os grada Zagreba, povezana je nizom sadržaja, namjena i korisnika. Postoji velika raznolikost u neposrednom okolišu koji ju okružuje, a koji se sastoji od guste izgrađenosti, stambenih kvartova, industrijskih područja, zaštićenih područja prirode pa sve do udaljenih ruralnih dijelova grada, poljoprivrednih područja, šuma i sela.

Radionica je započela kratkom prezentacijom kojom su sudionici upoznati s projektom i s 8 dionica na koje se magistrala dijeli. Nakon prezentiranja, ukratko smo popričali sa sudionicima o njihovim biciklističkim navikama kako bismo upoznali profil sudionika.

Svi su sudionici strastveni biciklisti koji voze bicikl za različite svrhe - odlazak na posao, obavljanje obaveza u gradu i rekreaciju. Zajedničko je mišljenje kako je cjelokupna biciklistička infrastruktura u Zagrebu neadekvatna, rascjepkana i s brojnim preprekama te kao takva ne pruža sigurnu, brzu i ugodnu tranziciju biciklom. Sljedeći je zadatak bilo ispitivanje mišljenja metodom 'world cafea'. Sudionici su podijeljeni u dvije grupe te je svaka grupa dobila kartu jedne dionice. Kroz zajedničku diskusiju i komentare preko karte su označavali dobre i loše sastavnice rješenja, alternativna rješenja staze i šire urbanističke slike te potencijalne nove sadržaje i probleme. Ovom metodom detaljno su ispitane prve 3 dionice magistrale, od Studentskog centra do okretišta Borongaj. Na svakoj karti grupe su se zadržale 15-tak minuta, što je i više od predviđenog s obzirom na zainteresiranost sudionika i opsežnost njihovih komentara.

Nakon grupnog rada radionicu privodimo kraju te zajedno komentiramo koji je glavni problem i potencijal svake od 3 dionice, a završavamo kroz razgovor o tome kako im se radionica svidjela. Sudionici su izrazili zadovoljstvo i zainteresiranost za ovakav tip radionice te smo prikupili brojne korisne komentare i materijale koje ćemo obraditi i objaviti krajem projekta.

54.

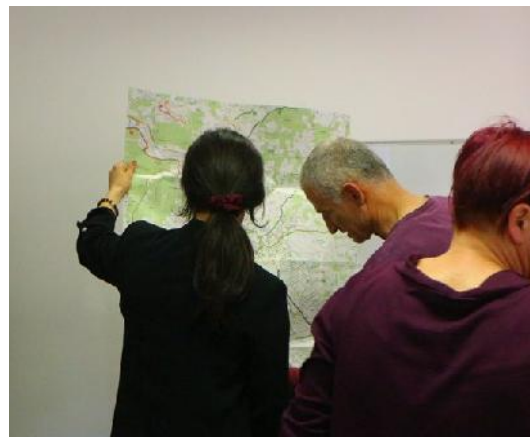
55.

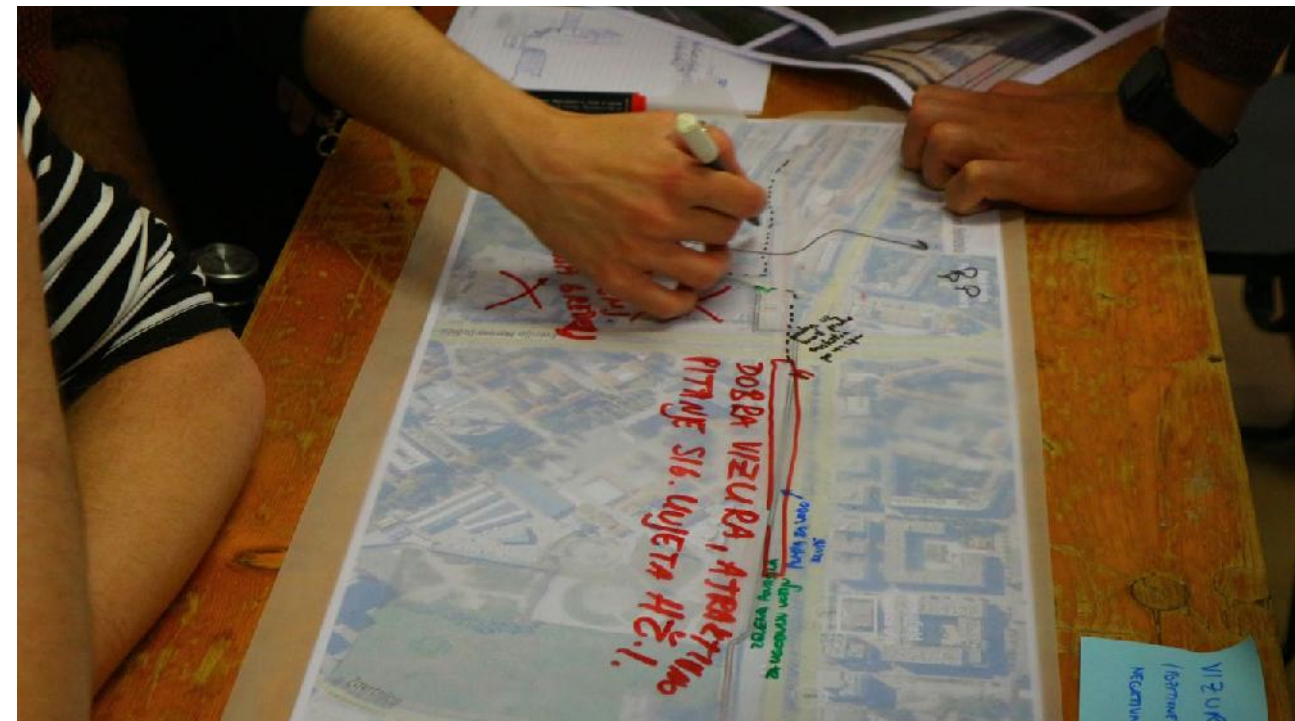
56.

57.

58.

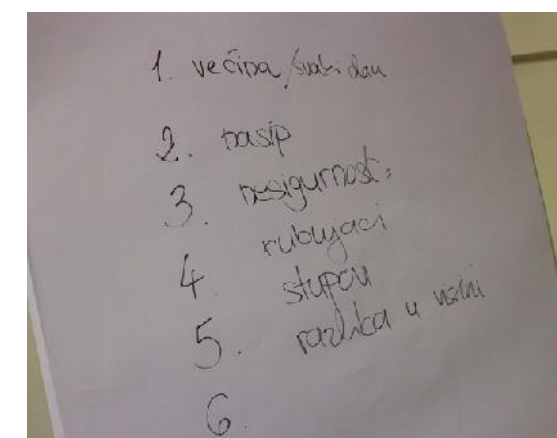
60.

59.

61.

62.

3.5

Online anketa: biciklistička magistrala Zagreb centar - istok

Tim studentica krajobrazne arhitekture i Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s ostalim međunarodnim partnerima u projektu provodi online anketu koja služi za utvrđivanje načina korištenja, zadovoljstva trenutnim stanjem te preferencija za planiranu biciklističku magistralu Zagreb centar - istok. Anketa je namijenjena svim stanovnicima Grada Zagreba i okolice.

Cilj je bio utvrditi koliko su stanovnici grada Zagreba i okolice upoznati s prostorom biciklističke magistrale, propitkivanje sadržaja koji ljudi žele u prostoru, te jesu li upoznati s problemima i mogućnostima u prostoru. Kroz informativna pitanja, karte, tlocрте te fotografije prikazali smo navedeni prostor. Anketa se sastoji od dva dijela, na dan 17.05 sakupljeno je sveukupno 208 odgovora. Prvi dio ankete je općenit gdje smo prikupili osnovne podatke od sudionika, dob, spol, stupanj obrazovanja, radni status, u kojoj županiji žive, unutar koje gradske četvrti žive (ako žive u Zagrebu i okolici) kao i udaljenost od mjesta stanovanja do škole/fakulteta/posla. Bilo je bitno prepoznati koje prijevozno sredstvo najčešće koriste prilikom putovanja u Zagreb, kao i koliko često te u koje svrhe voze bicikl.

Od navedenih sudionika 49,5% su bili muškarci, 50,5 % žene. Raspon dobi je od 16 do 59 godina. Sve osobe koje su sudjelovale su imale barem osnovnoškolsko obrazovanje, najveći postotak je bio s fakultetskim obrazovanjem (38%). Najveći broj ljudi je pripadao društvenom i humanitarnom području profesije, nakon kojeg slijedi tehničko te biotehničko područje. Radni status sudionika većim dijelom je bio zaposlen, sljedeći je bio studentski. 93,3 % sudionika je iz Grada Zagreba te Zagrebačke županije, jedan sudionik je iz Međimurske županije a jedan iz Splitsko-Dalmatinske. 41,3 % sudionika živi unutar Sesveta, 11,2% iz Gornje Dubrave, 9,2% dolazi s Pešćenice i Žitnjaka, ostale četvrti su pokrivena u manjim postocima. Udaljenost od mjesta stanovanja varira od manje od 2 km pa sve do više od 30 km. Najčešće prijevozno sredstvo kojim dolaze od mjesta stanovanja do škole/fakulteta/posla je bicikl, kao i ostala sredstva javnog prijevoza (autobus, tramvaj), te vlastiti automobil. Najmanje korišteno prijevozno sredstvo je romobil. Najčešći razlog dolaska u Zagreb jest dolazak na posao, odlazaka na društveno kulturne događaje, ili obavljanje drugih obaveza. Iako trenutni odgovori pokazuju da sudionici nisu zadovoljni, količinom, kvalitetom, povezanošću kao ni sigurnošću biciklističkih staza, kasniji odgovori pokazuju da sudionici smatraju da je magistrala izrazito potrebna te bi ju 100% sudionika koristilo.

Većina (98,1%) bi koristilo bicikl na magistrali, 39,9% bi pješačili, 13,9 bi koristili role te u manjem postotku role, skateboard, elektrobicikl. Svrha putovanja je najčešće rekreacija i šetnja te odlazak do obitelji/prijatelja, slijedi odlazak na posao i obavljanje raznih obaveza. Iako je 78,8% sudionika reklo da mogu biciklom/romobilom/rolama doći do planirane biciklističke magistrale na jednostavan i brz način, 21,2% koji ne mogu su obrazložili zašto. Niže neki od komentara.

- *jer nema (povezanih) biciklističkih staza od mog kvarta do početka staze, moram se voziti po jako uskih pješačkim dijelovima di onda idem na živce pješacima / moram stalno stati i puštati ljude da prođu i sl*
- *Jer ne postoji biciklistička staza do magistrale, postojeći pješački kolnici su na većini trase izrazito male širine, cestovni koridor nije siguran cijelom dionicom za korištenje zbog većeg intenziteta prometa. Dolazak do planirane magistrale nije dug, ali svakako nije siguran za biciklista i predstavlja izazov.*
- *Nedovoljna izgradnja biciklističke staze*
- *Trenutno je neuređena biciklističke staza preko mosta mladosti*
- *neadekvatna biciklistička staza do rute*
- *Nije povezano dobro sa zapadom*

- *Kroz moje naselje prometnice su izrazito podređene prometu motornih vozila, nema biciklističkih staza, a na pločnicima ako ih ima parkirani su automobili - teško je za bicikliste, a za pješake opasno*
- *Loša infrastruktura za bicikliste*
- *Živim dosta sjeverno od njene rute, a trenutno ne postoje adekvatne biciklističke rute do magistrale*
- *Ako i kada se napravi biciklistička magistrala svima koji je budu koristili morat će se napraviti okomite prilazne biciklističke staze barem svakih 1 km.*
- *Potrebno je napraviti zaštićene biciklistice staze do magistrale, zasad ne vidim takvo što*
- *Jer nema biciklističkih staza od Adamovca do Sesveta*
- *Zbog nepostojećih biciklističkih staza do magistrale*
- *Zbog toga što na relaciji Popovec-Sesvete ne postoji biciklistička, a niti pješačka staza*
- *Uske ceste bez nogostupa*
- *Puno pješačkom staza, križanja*
- *nema biciklističkih poveznica*
- *Radije bih da ide uz HŽ prugu*
- *Jer trenutno nema biciklističke staze koja bi vodila od moje kuće do buduće biciklističke magistrale.*
- *nema biciklističkih staza sjever-jug, ili su djelomične*
- *Puno prometnica bez biciklističke staze, a ponegdje i bez staze za pješake*
- *Zagrebačke biciklističke staze su katastrofa, loše su održavane i isprekidane. Na Most mladosti ne vode biciklističke rampe nego tek kanalice na stepenicama a preko njega staze nema pa se vozim ilegalno pločnikom. Kod Folnegovićevo naselja je napravljena jednostavnim oduzimanjem prostora pješacima i prekida se kod pothodnika za Savicu. Nema označenog prelaska preko petlje pa Slavonsku radije prelazim pješačkim pothodnikom do Kornatske, pa preko Folnegovićeve i Heinzelove do Branimirove nego da se bakćem uz Držićevu po stazi koje malo ima , malo nema.*
- *Naselja u okolici Sesveta uopće nemaju biciklističku staze*

Drugi dio ankete sastoji se od pitanja povezanim sa svakom od dionicama biciklističke magistrale zasebno.

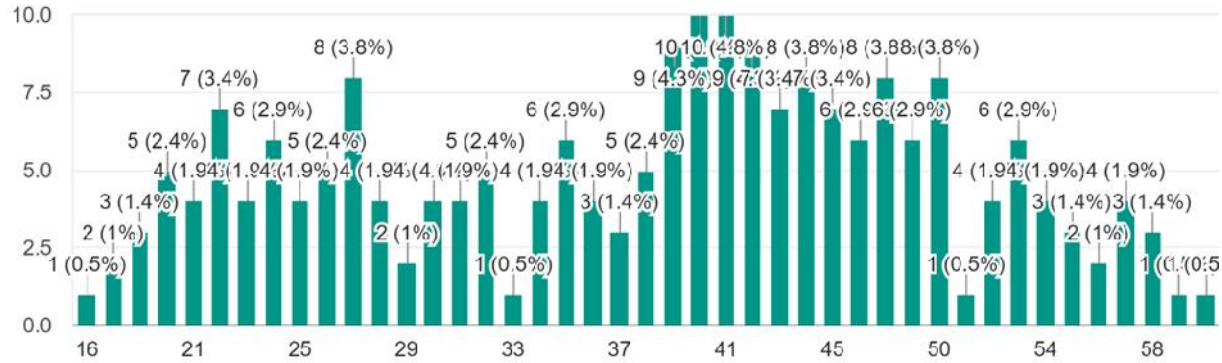
Dodatni komentari su prikazani niže.

- *Predložila bih da se dodaju veće ograđene površine za pse sa stazicama, klupama i vegetacijom duž dionice. Jedini park za pse za koji znam nalazi se na Branimirovoj ulici nakon križanja s Heinzelovom. Preko puta njega je ogromna neiskorištena zelena površina ispod pruge koja bi puno bolje služila svrsi radi rastrčavanja. Drugo što bi se moglo dodati negdje uz istok dionice su gradski vrtovi, poljoprivredne površine i šume bih maksimalno očuvala. Eventualno prenamjena u park šumu.*
- *Ne.Odlična anketa.*
- *nek započnu s radom :D*
- *Prioritet mora biti potpuno zaštićena i dovoljno široka biciklistica staza. Nika-ko pod cijenu sužavanja pjeskaške staze, već smanjivanjem prostora posvećenog automob-
ilima.*
- *Kako će se riješiti prijelazi preko pruge?*
- *Izvrсна ideja*
- *Drvored*
- *Potrebno je također povećati i vertikalnu povezanost na magistralu kako bi bila još iskoristivija.*
- *Samo naprijed, nadam se da će biciklistička magistrala biti završena sto prije!*
- *Da li je ovo zaista izvedivo ? Da li postoji zaista projekt za ovo jer npr Grad Dugo Selo upravo spominje obilaznicu koja će ići od ulaza u Dugo Selo sjevernom stranom uz želj. prugu. Tako da uskladom s njihovim projektom možda ne bi bilo potrebe za većim dijelom kod dionice 8. Lp, Dragan Mikulić, predsjednik BK Dugo Selo*

- *Ideja je vrhunska zbog neiskorištenog potencijala prostora uz prugu! Nadam se da će zaživjeti.*
- *Biciklističke staze ne treba opterećivati dodatnim sadržajima za zadržavanje ljudi, koji mogu usporavati ili ometati protočnost biciklističkog prometa. Treba predv-
idjeti samo prateće sadržaje koji ne ometaju promet*
- *Treba je što prije početi raditi*
- *a bih radije da od Heinzelove do Trnave biciklistička staza ide sjevernom stranom uz prugu. Zeleno je i nema semafora!*
- *Jednog dana, produženje magistrale na zapadni dio grada (barem do Podsuseda).*
- *Da ne ostane samo na ispitivanju mišljenja...*
- *Odlična ideja!*
- *Ne, sve navedeno bi uvelike podiglo standard života stanovnika Sesveta.*
- *Samo jako. Popravit ćemo Zagreb zajedno.*
- *Čim čim prije, tim tim bolje :)*
- *Postepeno spajanje okolnih mjesta sustavom biciklističkih staza*
- *Spajanje biciklističkom stazom Gornje Dubrave do Trnave*
- *Prijedlog je odličan i nadam se da će se realizirati!*
- *Uz planiranje sadržaja na cjelokupnoj magistrali potrebno je razmišljati i o lo-
kacijama za sustav javnih bicikala, kako bi magistralu mogle koristiti i osobe koje ne
posjeduju vlastiti bicikl i nemaju ga možda gdje držati u zgradi, turisti i rekreativni
vozači... to bi bilo odlično i praktično jer bi se onda bicikl mogao koristiti i za
druge lokacije u gradu gdje se može ostaviti javni bicikl nextbike.*
- *Nemam dodatnih komentara osim da vam zaželim sreću da se ovakav projekt pokrene u
nekoj bližoj budućnosti jer bi puno značio mnogim ljudima*

Koliko imate godina?

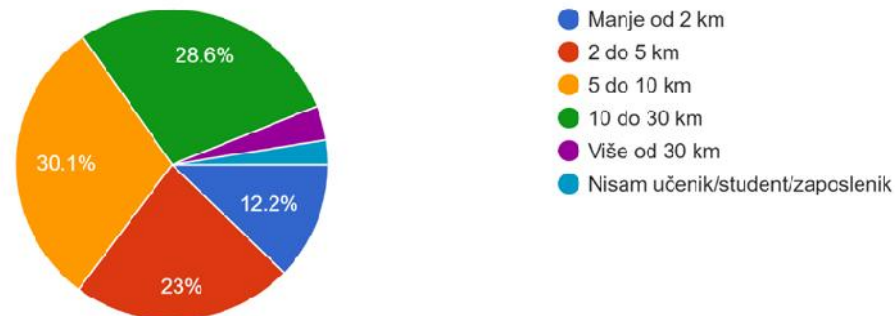
208 responses

63.

Koliko ste udaljeni od mjesta stanovanja do škole/fakulteta/posla?

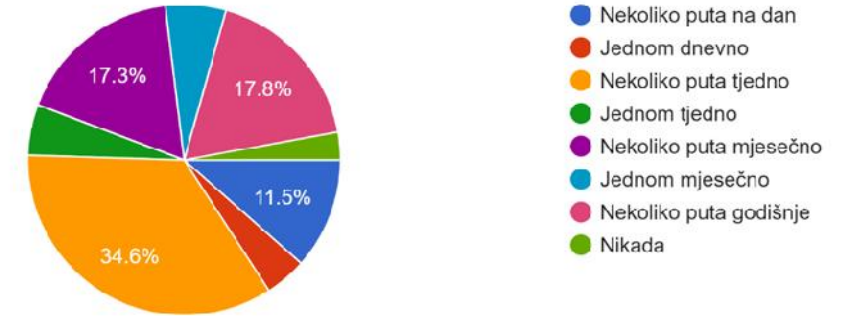
196 responses

64.

Koliko često vozite bicikl?

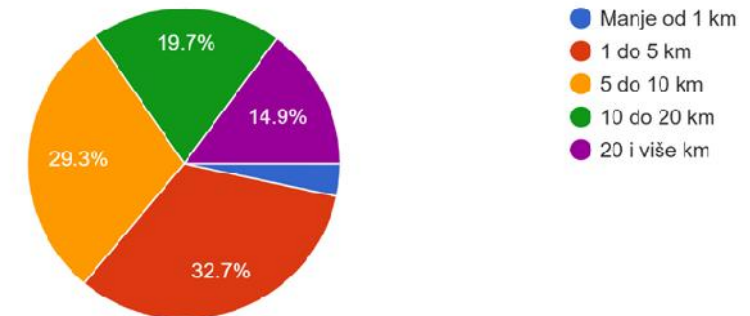
208 responses

65.

Na koji udaljenostima najčešće vozite bicikl?

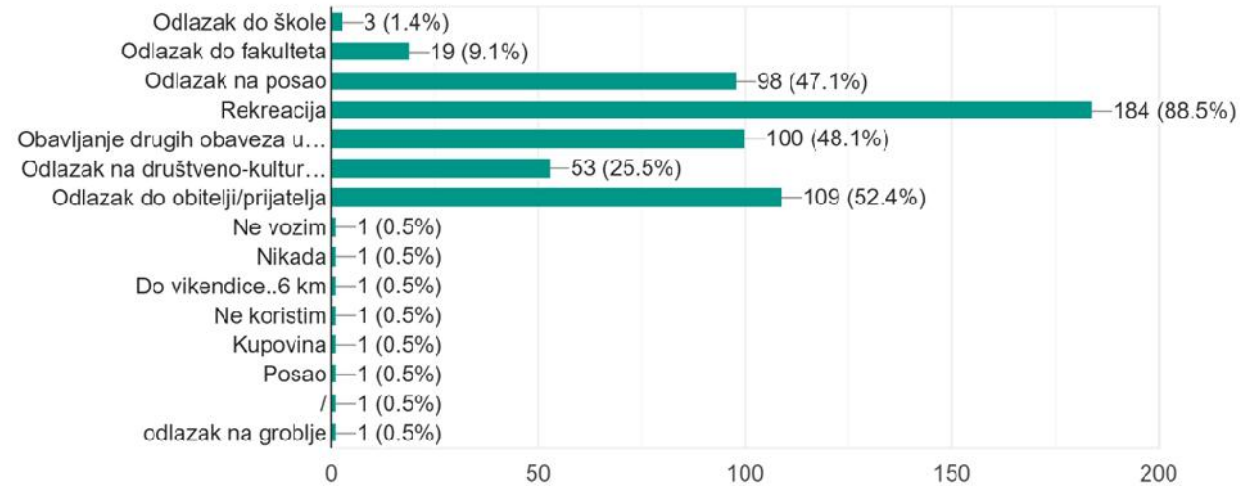
208 responses

66.

U koje svrhe vozite bicikl? Moguće je odabrati više odgovora.

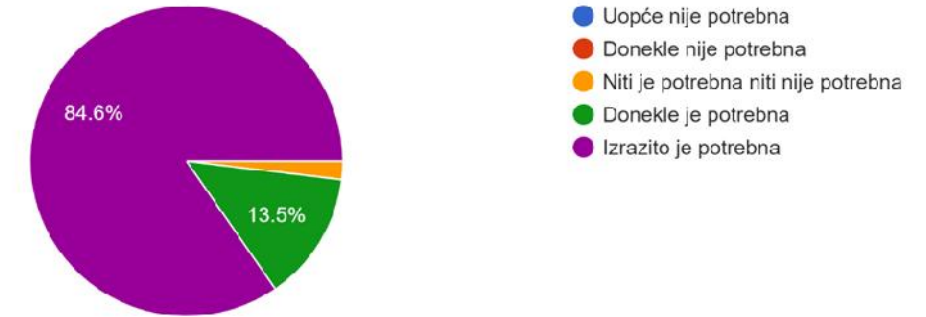
208 responses

67.

Što mislite o postojanju biciklističke magistrale Studentski Centar - Dugo Selo?

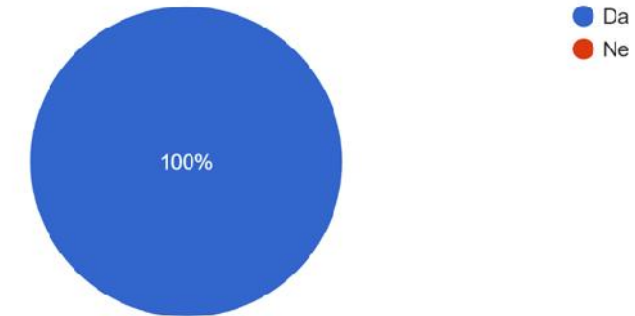
208 responses

69.

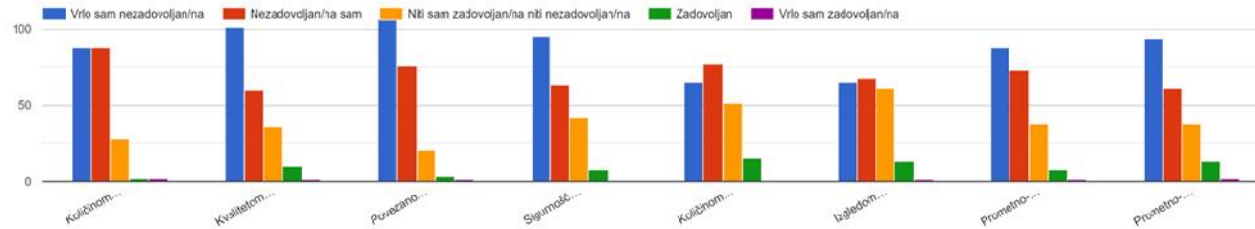
Biste li koristili biciklističku magistralu Zagreb centar - istok?

208 responses

70.

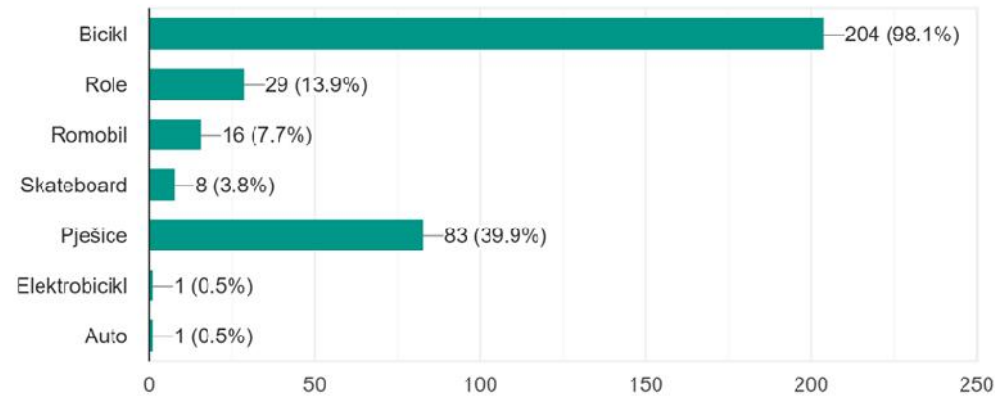
Molimo naznačite u kojoj ste mjeri zadovoljni s navedenim aspektima biciklističke infrastrukture Grada Zagreba

68.

Koje biste prijevozno sredstvo koristili na biciklističkoj magistrali Zagreb centar - istok? Moguće je odabrati više odgovora.

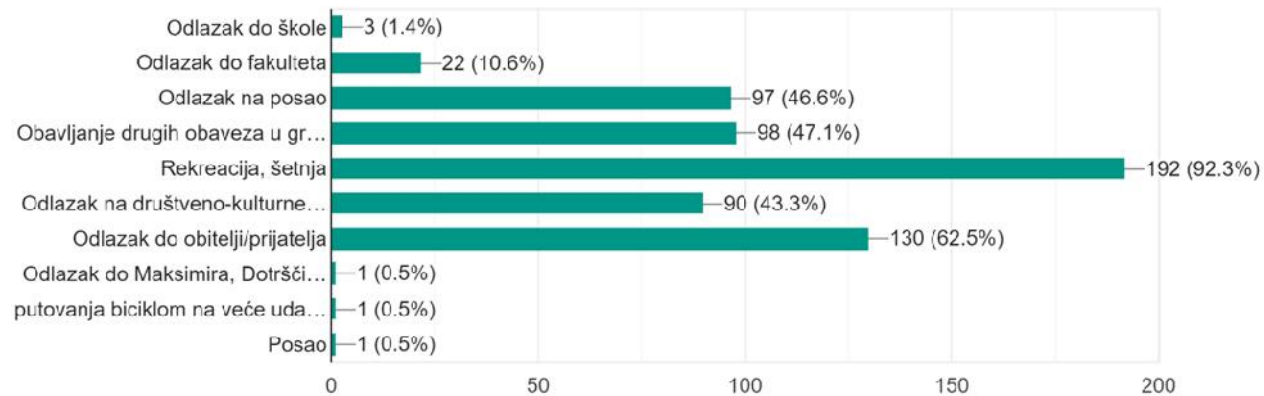
208 responses

71.

U koje biste svrhe koristili biciklističku magistralu Zagreb centar - istok? Moguće je odabrati više odgovora.

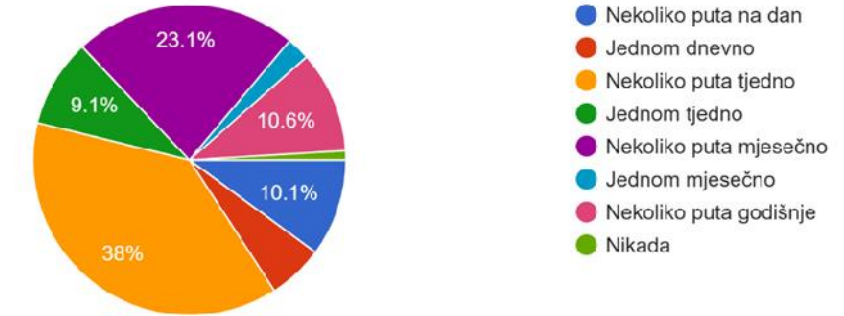
208 responses

72.

Koliko često biste koristili biciklističku magistralu?

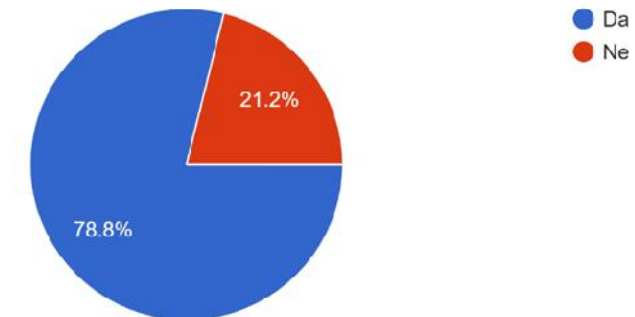
208 responses

73.

Možete li biciklom/romobilom/rolama doći do planirane biciklističke magistrale na jednostavan i brz način?

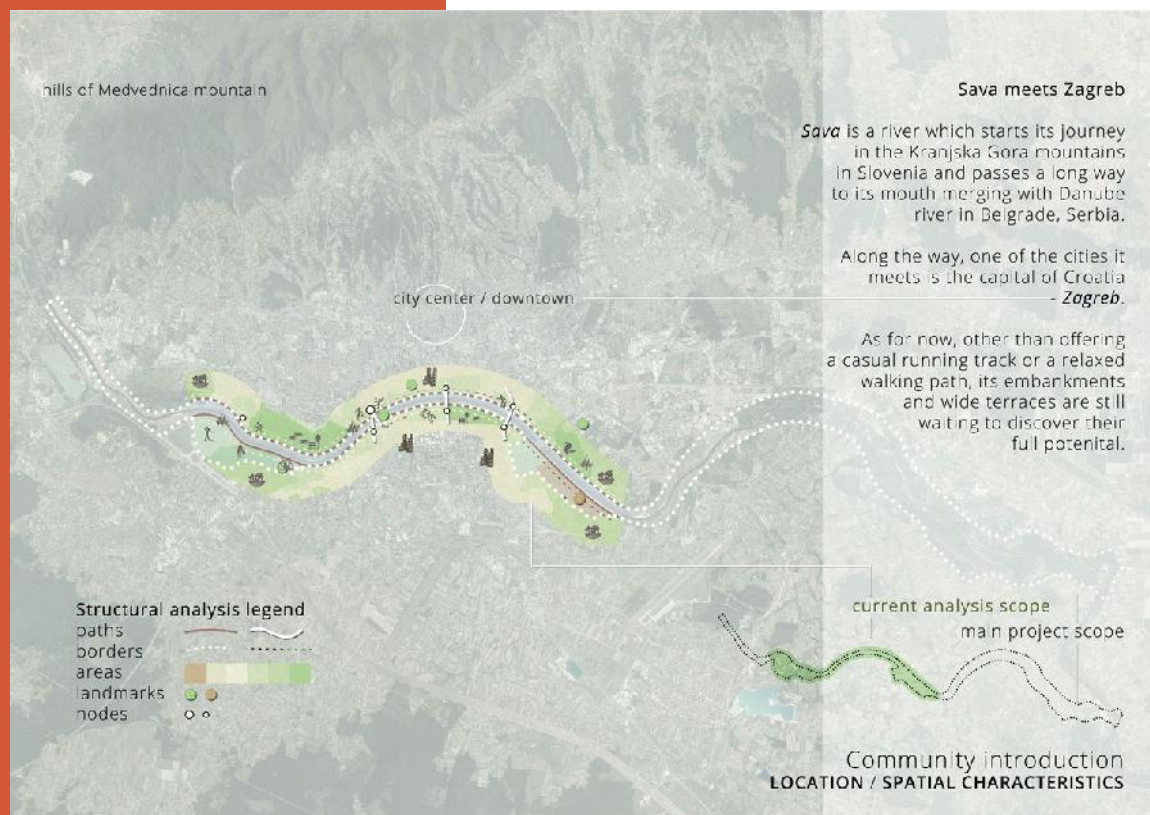
208 responses

74.

4

Rijeka Sava

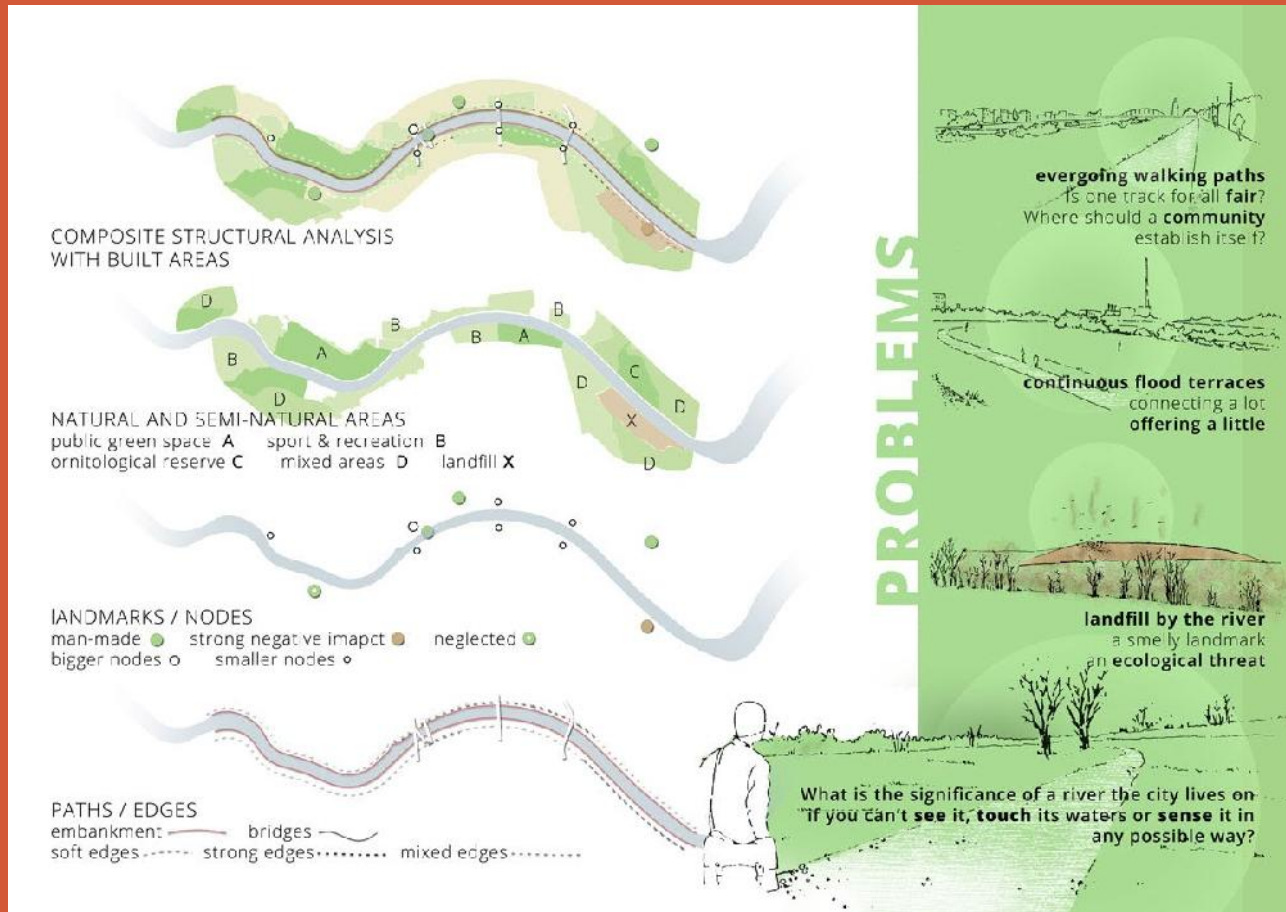

75. Strukturna analiza rijeke Save

Rijeka Sava glavna je komponenta koji ujedno spaja i odvaja grad Zagreb kroz koji protječe te ga dijeli na sjeverni i južni dio. U životu lokalnog stanovništva rijeka Sava, iako udaljena od podnožja Medvednice gdje nastaje grad, još od davnina ima značajnu ulogu koja se spominje već u dobra poznatih Zagrebačkih naselja Gradeca i Kaptola. Prostor obuhvata riječnog toka dug je 12 km gdje na zapadu počinje kod područja Podsused te na istoku kod naselja Hrašćica. Zbog velikog prostora obuhvata ovim istraživanjem obuhvaćeni su i problematike kojima se koristimo kako bi dobili rješenja koja ovom prostoru mogu vratiti nekadašnje kvalitete. U suradnji s lokalnom zajednicom i raznim akterima grada Zagreba (pr. mjesni odbori, knjižnice

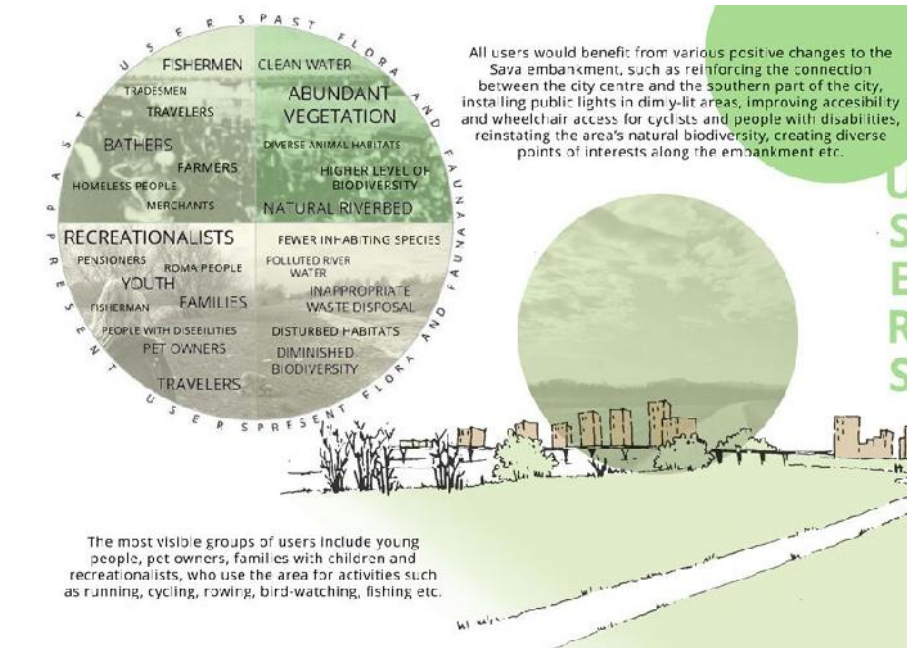
itd.) te radionicama skupljamo znanja potrebna za dolazak do prigodnog rješenja. Prisutna raznolikost zajednice koje naseljavaju prostor oko rijeke Save dolazi zbog velike površine obuhvata prostora. Zajednice se najviše razlikuju po visini prihoda. Stoga se na istočnom prostoru obuhvata nalaze zajednice s niskim prihodima dok na zapadaju prevladavaju zajednice s visokim prihodima. Najprisutniji korisnici na prostoru su oni koji koriste prostor za rekreaciju (obitelji, studenti, mladi, starije osobe) i sport (članovi sportskih društava). Ustanovljeni problemi prostora uključuju ne pristupačnost same rijeke (posebno za osobe s tjelesnim invaliditetom), monotoniju područja, podjelu

sjevernog i južnog dijela grada, zdravstvene probleme zbog odlaganja smeća koje se nalazi u neposrednoj blizini rijeke i ukupni nedostatak sadržajima koji bi aktivirali prostor oko rijeke i time ga učinili mjestom kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Unutar prethodno spomenutih problem do naglaska dolazi i jedan od najvećih, a to je privatizacija koja dovodi do transformacije zapuštenih, neiskorištenih javnih površina u privatna područja koja su više profitabilna nego zajednica. Jedan od primjera je golf igralište na zapadnom prostoru obuhvata na južnom nasipu. Iako je kvaliteta prostora daleko od niske, većini Zagrepčana prostor je nedostupan.

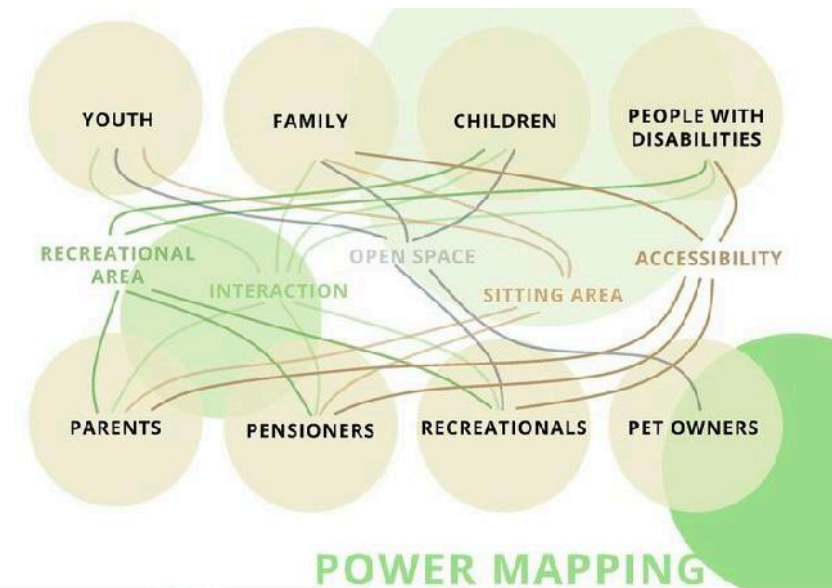

76. Prostorni problemi

Točke okupljanja zajednice mogu se podijeliti u dvije osnovne skupine tj. antropogene i prirodne. Antropogene se najviše odnose na tramvajsko okretište u neposrednoj blizini obuhvata gdje dolazi do miješanja zajednica. S obzirom na to da mnogi ljudi ne percipiraju rijeku Savu kao nešto što postoji u gradu te nešto važno gradu dolazi do velikog rizika od onečišćenja zbog nepoštivanja prostora, gdje vlasti nemaju odgovornost za održavanjem prostora. Kako bi prostor postavi više cijenjen od zajednice, potrebno je uključiti zajednicu u planiranje te planirati područje u skladu s potrebama zajednice.

77. Analiza korisnika

78. Povezanost korisnika i prostora

Analiza

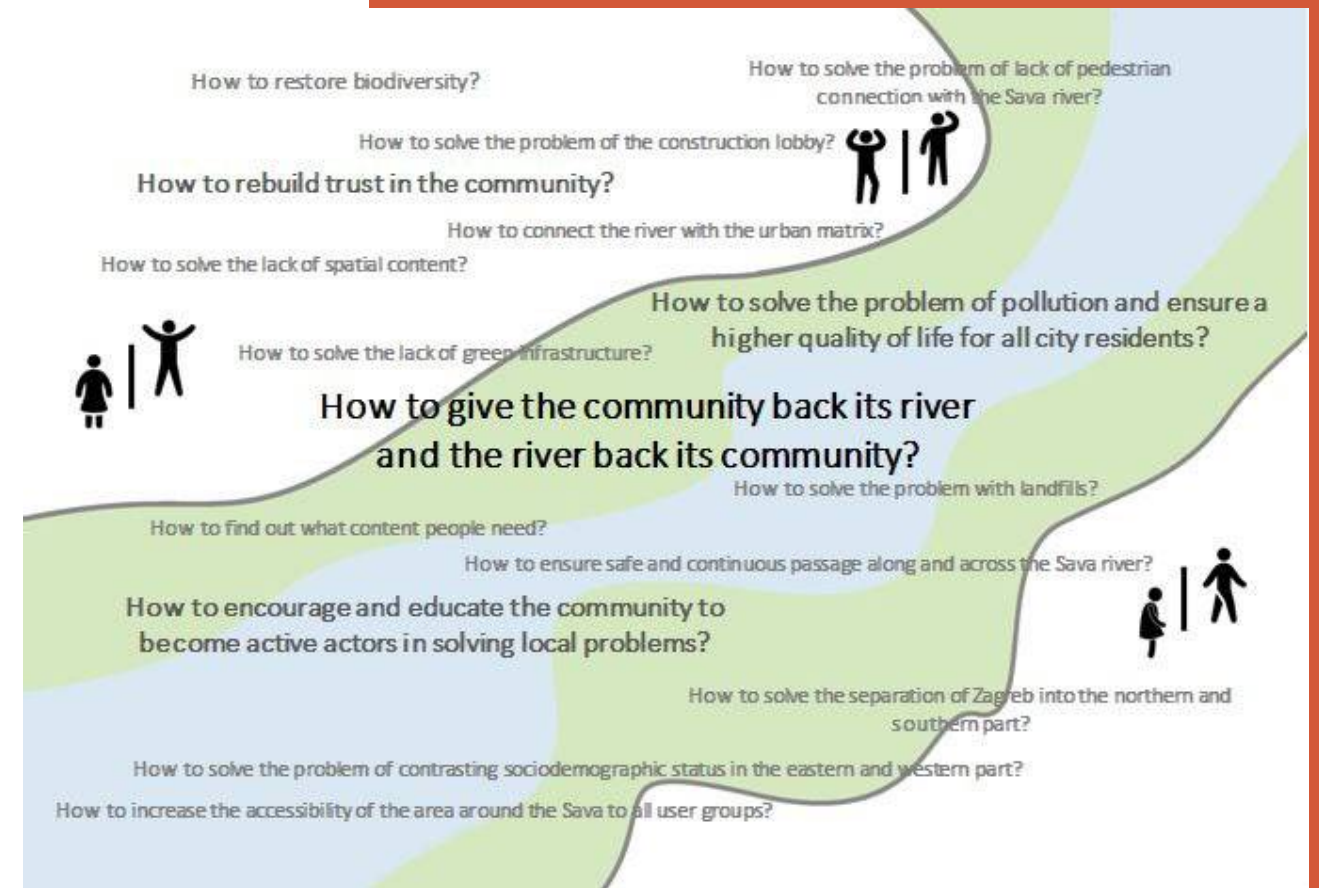
Terenskim i kabinetskim radom utvrdili smo potencijale probleme vezane uz prostor obuhvata. Neki od najvažnijih izazova na području obuhvata su:

- nedostatak pristupa rijeci te nepostojeći pristup kolnika (osobe s invaliditetom)
- staze na nasipima koje nisu kontinuirane i na nekoliko točaka mogu biti opasne, neasfaltirane i očekuju drastičnu promjenu smjera (hodanje ispod mosta što može predstavljati probleme biciklistima ili roditeljima s djecom)
- nedostatak sadržaja koji poziva ljude da koriste područje
- najveći problem je ekološki - situacija odlaganja smeća pozicionirana tik uz rijeku, preko zaštićenog krajobraznog područja i ornitološke akumulacije kao i vodonosnog područja

Od svih prethodno navedenih izazova odabran je fokus na ono najvažnije, a to je Kako zajednici dati svoju rijeku i rijeku svoju zajednicu? Ideja je ponovno uspostaviti vezu između članova zajednice kroz vezu s rijekom Savom, kako bismo mogli pokrenuti pozitivnu lančanu reakciju rješavanja problema.

Glavni izazovi

Rijeka Sava predstavlja glavnog aktera koji kroz Zagreb prolazi kao glavno plovilo. Gradonačelnik i gradska uprava predstavljaju sudionike koji nisu fizički prisutni na prostoru, ali su oni koji mogu imati najveći učinak u smislu organiziranja raznih događanja i javnih sadržaja unutar prostora koji utječu na učestalost i perspektivu korištenja. Manje udruge koje mogu organizirati manje aktivnosti na području za specifične ili mješovite zajednice različitih interesa. Novinari bi trebali biti ti koji prenose vijest o ovakvim događajima i važnim odlukama koje se tiču rijeke Save. Informiranje šire populacije i razgovor o aktualnim problemima ili čak samo spominjanje Save kao dijela grada 'probudit' će zajednicu i osvijestiti njezin potencijal. Ivan, Luka, Zvonimir i Sara su nasumično dodijeljena imena koja smo dali stvarnim ljudima koje smo intervjuirali i koji predstavljaju naše ključne aktere na sceni i koji ujedno predstavljaju lokalnu zajednicu. Njihova osobna percepcija lokalnog okruženja i potrebe koje su izrazili imaju veliku važnost za ono na što bi prethodni akteri trebali ostaviti pečat.

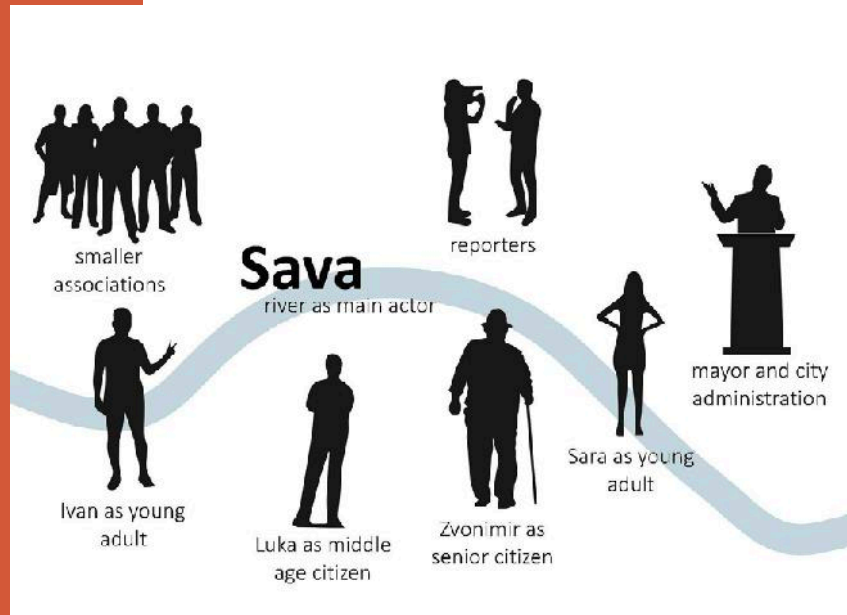

79. Glavni izazovi

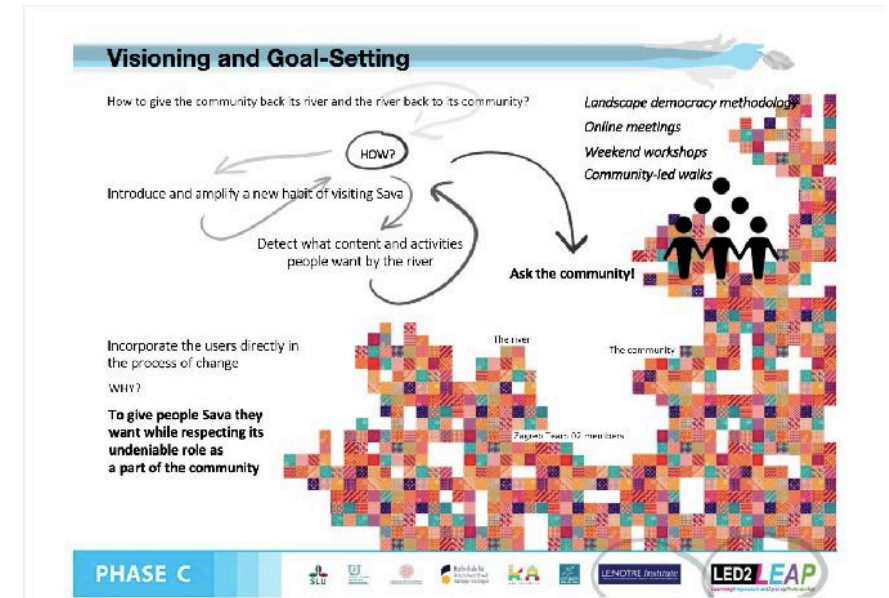
Glavni akteri

Kako bi riješili glavni izazov postavljen je niz manjih ciljeva koji uzastopno vode jedan do drugog. Naš prvi cilj bio je uvesti i pojačati novu naviku posjećivanja Save. Nakon što smo se zapitali kako to postići, došli smo do drugog cilja koji je bio detektirati kakve sadržaje i aktivnosti ljudi žele uz rijeku. Jedini način da saznamo koji je to sadržaj i aktivnosti, morali smo doći do zajednice i ljudi koji su živjeli u našim fokusnim područjima. Tijekom ovog procesa vodili smo se knjigom "Dizajn kao demokracija" gdje je istaknuto kako je važno doći do ljudi kako bi oni na kraju došli k vama i otvorili se o svom iskustvu i

osobnim potrebama i želje za prostorom u kojem žive. Kao način istraživanja odabrana je senzorna šetanja putem kojih je dobiveno bolje razumijevanje prostora koje je pridonijelo usavršavanju vizije. Intervjui su bili strukturirani na temelju knjige "Listening method".

80. Glavni akteri

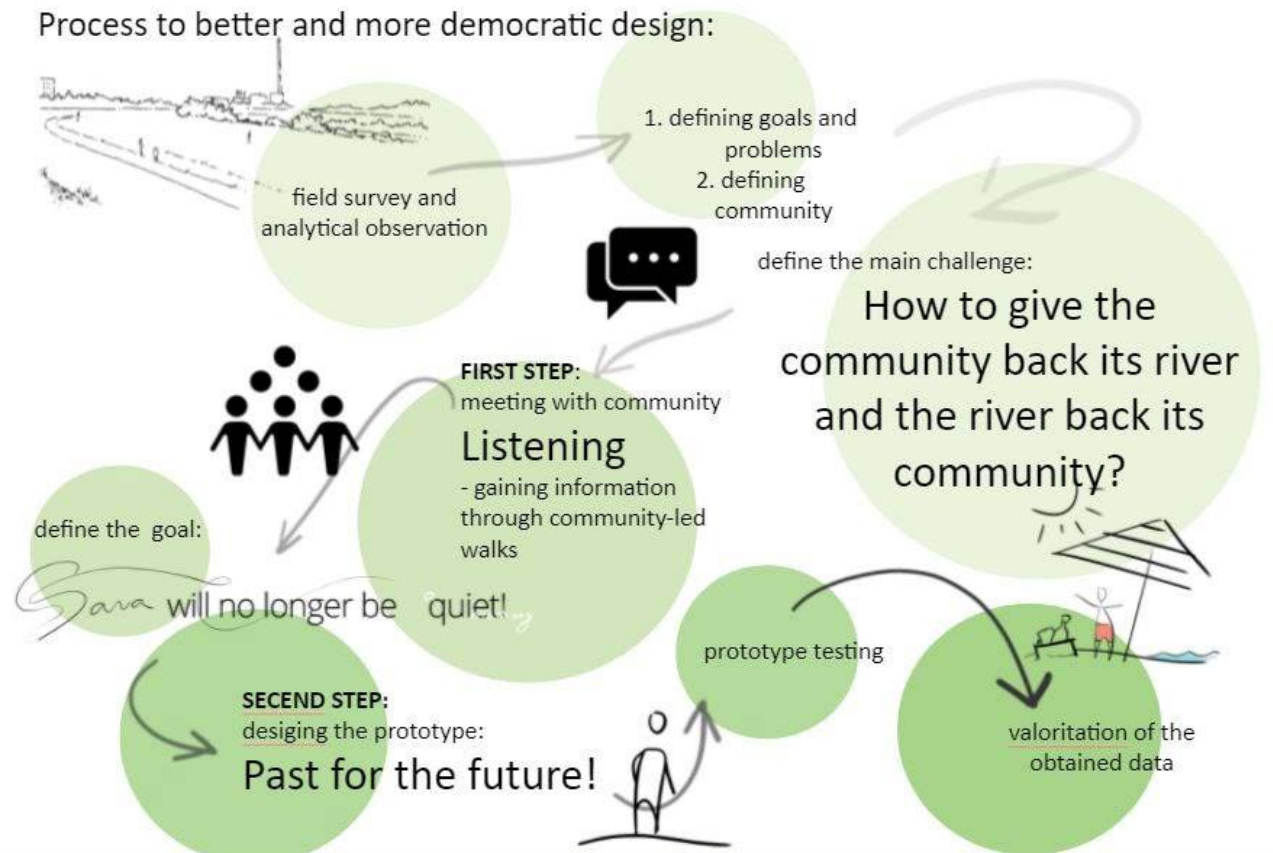
81. Vizija

82. Vizija

4.1

Prototip za sudjelovanje javnosti

Prije odabira samog protipa za sudjelovanje javnosti prvo je održan sastanak gdje su članovi tima diskutirali o prednostima i nedostacima primjena i vrsta različitih prototipa. S obzirom na izazov pandemije koja je bila prisutna, ograničenost u pogledu broja sudionika i lokaciji je bi vrlo limitiran. Stoga smo morali odabrati prototip koji bi omogućio mali broj ispitanika na jednom mjestu i otvorenom. Ti su čimbenici jasno dali do znanja da bi intervju na licu mjesta bio optimalno rješenje za naš zadatak, dajući nam dovoljno informacija za daljnje istraživanje i unapređenje našeg projekta na višu razinu dajući nam bolje razumijevanje izazova i vrijednosti područja, uz poštivanje zdravstvenih smjernica. Kako bismo dodatno pojednostavili naš prototip, odlučili smo postaviti samo dva kritična pitanja, što nam je omogućilo da privučemo dovoljno sudionika jer su ljudi bili spremniji odgovoriti na dva jednostavna pitanja koja nisu zahtijevala posebnu pripremu ili znanje, a ne veći upitnik. Nakon što smo za prototip odabrali - intervju, profesori s fakulteta pomogli su nam s donacijom lončanica iz fakultetskog staklenika koji su služili kao još veći poticaj i motivacija za sudjelovanje ispitanika.

Sava u prošlosti

84. Sava u prošlosti

85. Sava u prošlosti

86. Sava u prošlosti

Sava danas

87. Sava danas

88. Sava danas

89. Sava danas

Glavno istraživačko pitanje: Kako zajednici vratiti rijeku, a rijeci svoju zajednicu? koji bi potencijalno mogli koristiti Savu)

Istražiti ŠTO? istražite emocionalnu povezanost ljudi sa Savom postavljajući im dva jednostavna pitanja: Podijelite pozitivno sjećanje na Savu Podijelite negativno sjećanje na Savu

Testiranje GDJE? In situ (približavanjem lokalnim stanovnicima uz obalu rijeke i nuđenjem biljke u saksiji kao poticaj)

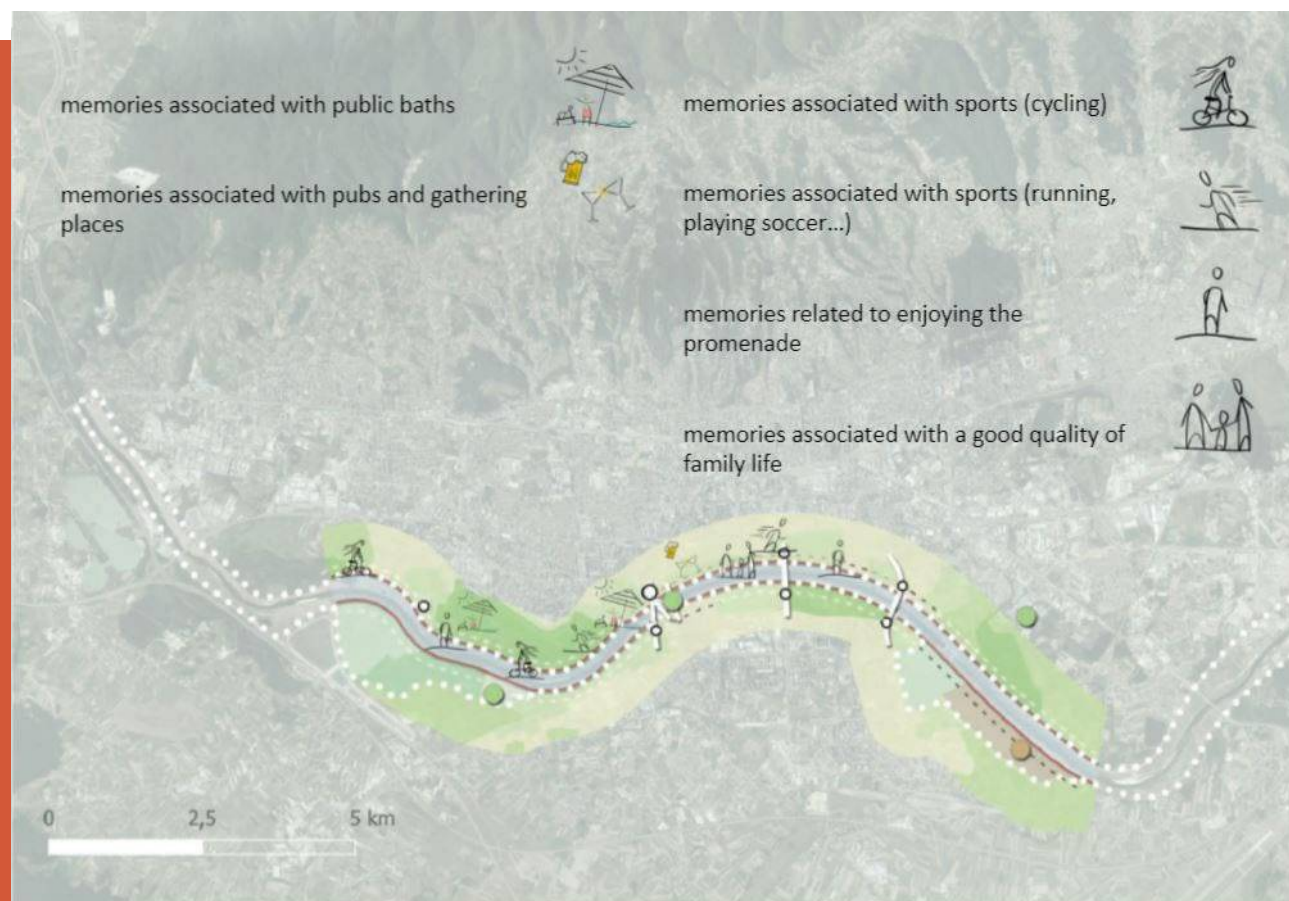
KOGA želimo ispitati: bavimo se cjelokupnom zajednicom Zagreba i okolice (svi akteri koji trenutno koriste rijeku Savu i svi korisnici

Naš cilj: procijeniti utjecaj Save na okolne zajednice i kakva iskustva najduže odjekuju u glavama ljudi

Intervju, kao odabrani prototip odrađen je na samom prostoru obuhvata. Intervju je osoban pristup gdje svaki pojedinac postaje bitan te se tako stječe povjerenje zajednice te lakše prepričavanje uspomena vezanih u rijeku Savu. Naš glavni zadatak bio je stjecanje znanja i inspiracije za planiranje uz pomoć postojećih uspomena samih korisnika.

4.2

Realizacija prototipa

90. Karta povezanih uspomena i prostora

Intervju su provedeni tijekom dva dana na različitim lokacijama unutar obuhvata. Zbog tadašnjeg toplinskog vala timovi su imali problema s provođenjem anketa i pronalaskom sudionika. Anketirano je petnaest sudionika različite dobi u četiri različita naselja. Većini sudionika bilo je neugodno što se njihovi odgovori snimaju ili fotografiraju, ali nisu imali problema s odgovorima na pitanja jer smo tražili samo dva kratka odgovora. Primijetili smo da su neki sudionici pokazali interes za daljnju raspravu o kvaliteti života u ovakvom okruženju. Zauzvrat smo svim sudionicima poklonili malu biljku.

Kroz proces primjene odabranog prototipa, zaključili smo da isti ima svoje prednosti i nedostatke. Prednosti ovog prototipa bile su poticanje lokalnog vrednovanja kvalitete rijeke Save, ukazivanje na razlike u različitim naseljima (kroz kratke intervjuje možemo vidjeti glavne probleme u svako naselje) itd., dok su neke od slabosti bile privlačenje velikog broja sudionika, poteškoće u razumijevanju pitanja, zahtjev od sudionika da razumiju proces, obrada podataka za buduću upotrebu. Kao prvi proces pri planiranju naglasak je na participaciji javnosti i planiranje prema potrebama zajednice koja će prostor

najviše koristiti. Važno je slušati i saznati koje su kvalitete, prednosti i nedostaci prostora kako bi se projektanti sami mogli osvrnuti na vlastiti rad te kroz određene pokazatelje evaluirati i primijeniti ono najvažnije. Kroz glavnu viziju „Kako vratiti zajednicu njezine rijeke i rijeku svoju zajednicu?“ došli smo do glavnog slogana “Sava više neće biti tiha uspomena!” koji je ujedno i glavni cilj ovog projekta. Kroz razne radionice u budućnosti doći ćemo do najvažnijih kvaliteta prostora te ujedno i najvažnije glavnog novog plana prostora rijeke Save koji će joj vratiti važnost i zajednicu.

Neke od sakupljenih uspomena:

Spol: Muško

Dob: 30-35

Lokacija: Cvjetno naselje

Pozitivno sjećanje:

odrastanje na savskim nasipima, igranje, vožnja biciklom, bavljenje sportom i rekreacijom

Negativno sjećanje: ništa drugo za ponuditi osim rekreacije, nedostatka drugog sadržaja i uređenja

Spol: Muško

Dob: 30-40

Lokacija: Cvjetno naselje

Pozitivno sjećanje:

česta rekreacija oko Save, izlasci u određene klubove i barove koji su se nalazili odmah ispod nasipa, roštiljanje ispod mosta, zabava do dugo u noć bez policije da te otjera jer nije preblizu na

stambena naselja

Negativno sjećanje: ništa konkretno, želio bih više sadržaja

Spol: Muško

Dob: > 60 godina

Lokacija: Cvjetno naselje

Pozitivno sjećanje:

obilazeći javnu plažu koja je nekada postojala na obali Save, okupljalo se puno ljudi i dobro se zabavljalo, moglo se vidjeti puno ribe u vodi

Negativno sjećanje: nema čega se prisjećati

Spol: Žensko

Dob: 25-35

Lokacija: Cvjetno naselje

Pozitivno sjećanje: često vožnja biciklom po nasipima

Negativno sjećanje:

razočaranje neuspjehom festivala "Zagreb na Savi" kojem se jako veselila.

Spol: Žensko

Dob: <20

Lokacija: Jarunsko jezero

Pozitivno sjećanje: dio

je sportske ekipe koja trenira u neposrednoj blizini Save i to je vrlo pozitivna uspomena, zajedno s pobjedama na nekim natjecanjima

Negativno sjećanje: slom

noge dok trči po nasipu

Spol: Muško

Dob: 28

Lokacija: Jarunsko jezero

Pozitivno sjećanje: trčanje

po nasipima gotovo svako jutro, prisjećanje mladosti kada su se svi kupali u Jarunskom jezeru i kada je bila gužva kakva je danas na moru i prisjećanje na priče bake i djeda o kupanju u Savi

Negativno sjećanje: ljudi su izgubili interes za Savu

Spol: Žensko

Dob: 25-30

Lokacija: Boćarski dom

Pozitivno sjećanje:

Provođenje vremena na nasipu i promatranje ljudi sa zmajevima

Negativno sjećanje: Nema loše pamćenje jer ne provodi vrijeme ovdje zbog nedostatka sadržaja

Spol: Muško

Dob: 25-30

Lokacija: Boćarski dom

Pozitivno sjećanje: vožnja biciklom po nasipima ili samo sjedenje i uživanje u pogledu i prirodi

Negativno sjećanje: Nema loše pamćenje jer ne provodi vrijeme ovdje zbog nedostatka sadržaja

Spol: Muško

Dob: <52

Lokacija: Boćarski dom

Pozitivno sjećanje:

Provođenje vremena uz rekreaciju na nasipima; u šetnji s kćeri i njezinim psom kad ga posjećuje; uživanje u prirodi, zraku i pogledu

Negativno sjećanje:

Negativno sjećanje je da zapravo mora otići s rijeke Save da bi igrao odbojku na pijesku, a vjeruje da neki takvi sportovi mogu imati organizirane javne terene tik uz rijeku. Radi i u Hrvatskim vodama i rekao je da oni podržavaju open space događanja uz Savu, ali nema inicijative javnosti da se nešto organizira.

Spol: Muško

Dob: 80-85

Lokacija: Boćarski dom

Pozitivno sjećanje: Bivši je sportaš i dok je bio mlad trenirao je u klubu koji je bio tik uz Savu.

Puno ga uspomena veže uz rijeku jer je to mjesto gdje je provodio najviše vremena tijekom treninga. Trčao je tamo sa svojim suigračima i provodio vrijeme nakon treninga.

Ispričao nam je priču: "Tu sam vježbao, a moj trener Milan Lang trčali smo po nasipu, a malo dalje od nasipa bio je veslački klub u kojem smo se presvlačili prije treninga. Često bi nas posjećivao liječnik i tjerao nas da ležimo na padini nasipa dok ih pregledava. Još uvijek tamo često šetam sa svojim psom i sjećam se tih ljudi."

Negativno sjećanje: Stajali smo u hladu tik uz klupe na nasipu i počeo je govoriti: "Vidiš? * Pokazuje na razbijeno staklo iz boce

4.3

Arhiv sjećanja

91. Najavni plakat za Arhiv sjećanja

Cilj ankete bio je stvoriti "Arhiva sjećanja" čija je zadaća bila prikupljanje uspomena i sjećanja građana na rijeku Savu. Arhiv sjećanja temelji se na prototipu za sudjelovanje javnosti. Sjećanja su mogla biti raznih oblika - od fotodokumentacije, tekstova pa i apstraktne naravi - građanstvo je imalo apsolutnu slobodu izričaja. Prikupljena sjećanja objavljena su na web stranici sa svrhom prikazivanja kolektivne memorije na rijeku Savu čime se uz prostorni kontekst daje važnost i kronološkom tj. povijesnom kontekstu. Građani su svoje uspomene mogli podijeliti putem kutija pozicioniranih u mjesnim odborima i

knjižnicama ili digitalnim putem na e-mail. Kutije su bile pozicionirane u nekoliko mjesnih odbora: Zapruđe, Siget, Trnsko, Kajzerica, Knežija, Vrbik, Trnjanske Savice, Staro Trnje, Folnegovićevo naselje, Savski Kuti i Horvati-Srednjaci i u knjižnicama grada Zagreba: Knjižnica Novi Zagreb, Knjižnica Ivana Gorana Kovačića, Knjižnica Knežija, Knjižnica Savski gaj, Knjižnica Vjekoslava Majera i Knjižnica Savica.

Prikupljeno je 16 odgovora na dan 10.2.2022. od kojih su si objavljeni an službenoj web stranici Krajobraznog laboratorija. Kolektivna sjećanja uključuju tekstove i fotografije.

Neka prikupljena sjećanja u sklopu ankete Arhiv sjećanja:

“Gotovo svakog jutra sam trčao uz Savu, a sjećam se i kupanja kad je kupalište bilo krcato kao na moru... Baka i djed su mi često pričali o plivanju u Savi.”

“Većinu djetinjstva živjela sam u Trnju, moji su se doselili ovdje 1974. kad sam imala 7 godina. Kako nam je Sava bila blizu, za lijepog vremena bih pješačila u Srednju građevinsku školu preko mosta. U slobodno vrijeme smo često išli u kafić na splavi, igrali se na livadama uz Savu, ispod nasipa... Često me djed vodio na igralište kraj Bočarskog doma, a nakon što bih prošla svaku spravu, popeli bismo se na nasip, obavezno posjetili Trkača a ponekad bih jahala konje koje su ondje ‘iznajmljivali’.

Zatim bismo otišli na kavu pa doma. Kad bismo išli u Močvaru, više smo vremena provodili na nasipu i na ‘žabicama’ nego unutra jer je ljeti bilo čudo uz rijeku, dok je u Močvari bilo zagušljivo.”

“Sjećam se javnog kupališta koje je nekoć postojalo na Savi, gdje se mnoštvo okupljalo i zabavljalo, a u vodi se moglo vidjeti bezbroj riba.”

“S roditeljima sam redovito dolazila na dane vatrometa i uvijek su me oduševljavale refleksije u vodi!”

“Sjećam se bicikliranja na nasipu.”

“Rođen sam u Makarskoj 1940. godine. Studirao sam u Zagrebu 1960 – 1964. gdje od 1966. stalno živim.

Te hladne jesenske noći 26.10. vraćao sam se iz

Maksimira, ništa ne sluteći, u studentski dom Nova Sava (danas Stjepan Radić) u kojem je voda već poplavila prizemne prostorije. Kako sam stanovao na 2. katu i moja soba nije bila ugrožena, sa još nekoliko studenata uputio sam se, radi eventualne intervencije, prema lokaciji južno od studentskog doma Šarengradska (danas A. Starčevića), gdje je voda već nadirala i odakle su se povremeno iz kuća čuli pozivi za pomoć. Odmah nam je bilo jasno da će se situacija samo pogoršavati i da moramo djelovati.

Uskoro su isključili javnu rasvjetu, ali je mjesečina bila jaka pa se relativno dobro vidjelo. U početku smo intervenirali u području gdje je voda bila niža, no budući da je bio konac listopada voda je bila hladna i što smo dublje ulazili

bilo nam je sve hladnije i hladnije. Pomagali smo starijim ljudima i djeci a neke od njih smo i nosili do mjesta na kojima su ih drugi prihvaćali. Ja sam do tada već bio do pojasa u vodi i nekako sam uspijevao nositi se s tom hladnoćom.

Nakon nekog vremena čuli smo dječji glas kako zove upomoć iz jedne potleušice nizvodno od nas. Ponudio sam se da ću ja „otići“ tamo. Budući da je voda već znatno narasla, počeo sam se kolebati jer su i drugi, zbog opasnosti, odustajali. U to je netko odnekud donio jedan vrlo dugačak konop i ja sam pomislio kako bi ipak mogao uspjeti u naumu. Jednim krajem vezao sam se oko pojasa, ali tako da ga se u slučaju potrebe mogu na brzinu osloboditi, a drugi kraj držalo je nekoliko ljudi.

Čekao sam priliku. Ubrzo su prema meni doplovila

jedna ogromna vrata na koja sam nekako uspio skočiti i na njima ostati. Kako sam prilazio, tako su ljudi s druge strane popuštali konop i voda me je nosila točno prema kućici iz koje se čuo dječji plač. Uskoro sam primijetio da prema meni pliva jedan pas kojem se nazirao samo mali dio glave. U mojim vratima vidio je priliku da se spasi i popeo se na njih. Bio je golem i zbog toga smo se oba prevrnuli. Kako smo već bili blizu kućice ja sam ponovo popeo na vrata i na njima otplutao nizvodno. E, sad mi je već voda došla do grla i bojao sam se da neću izdržati.

Čuo sam kako jedno dijete zove upomoć a drugo kako plače. Slučaj je htio da su ulazna vrata bila okrenuta uzvodno i da se otvaraju prema vani. Trudio sam se iz sve snage da ih otvorim,

vukao sam kvaku, upirao se nogama o štok i jedva sam ih otvorio. Bojao sam se da mi ne pukne kvaka, jer ih tada sigurno ne bih mogao otvoriti i sav trud bi bio uzaludan.

Tada se preda mnom ukazala biblijska scena.

Ugledao sam muškarca do ramena u vodi, kako visoko u ruci uzdiže svijeću, do njega je bila žena u vodi do grla a ispred njih dvije uplakane curice, starija u vodi do pojasa a mlađa do grla, obje na drvenom stolu, koji je bio pod vodom. Počeo sam, onako promrznuo vikati na odrasle, da osim što su djecu stavili na stol, drugo ništa nisu poduzeli.

Na to mi njihova starija kćerka reče:

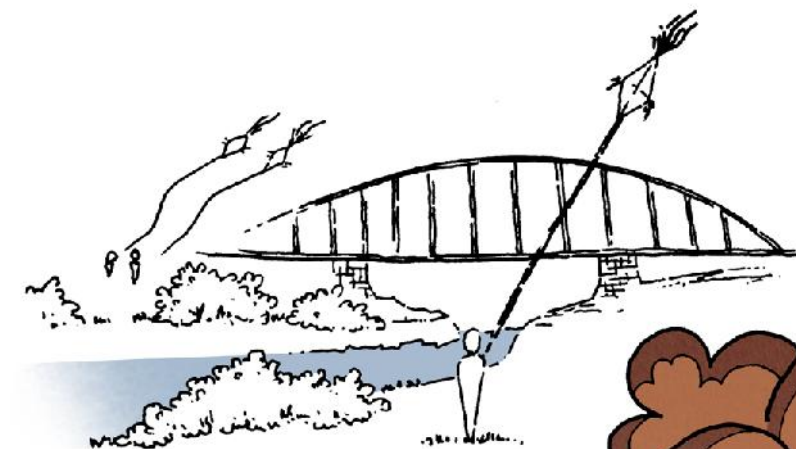
„Naša mama i tata ne čuju i ne mogu govoriti!“.

Prenerazio sam se, jer sam vikao i ljutio se na gluhonijeme ljude! Zato je samo starija curica mogla

zvati upomoć, a druga je mogla samo zapomagati. Pribrao sam se, dao im znak da mi pomognu i oni su to objeručke prihvatili. Čvrsto sam uhvatio mlađu curicu, triput trznuo konop što je bio dogovoreni znak da nas oni s druge strane konopa povuku. Vratio sam se po drugu curicu i na isti način je predao na sigurno. Na kraju sam doplivao do roditelja i tada su nas sve troje spasioci potezali uzvodno i prihvatili na sigurno. Bili smo umorni i iscrpljeni, pa su neki ljudi i otišli, a nekolicina nas je ostala pomagati do jutra. Uskoro smo preko megafona bili obaviješteni da nam dolazi smjena i da možemo ići kući. Uputili smo se prema Studentskom centru, i što smo se više tamo približavali voda je bivala sve niža i plića i na kraju je do centra više

nije ni bilo. U Vodnikovoj sam se ukrcao na tramvaj u namjeri da se sklonim kod poznatih u Maksimiru, jer je većina domova bila poplavljena. Onako mokar i promrznuo cvokotao sam do Maksimirskog stadiona. Kad sam izišao iz tramvaja trčao sam Bukovačkom ulicom do znanaca, a u cipelama mi je klopotala savska voda. Takav sam u samu zoru pokucao na njihova vrata. Domaćini su me utoplili, okupao sam se nalili me čajem i „napili“ kuhanom rakijom uz nezaobilazni acisal. Spavao sam kao top sve do navečer. Nisam niti zakašljao. Kad sam se probudio ipak me uhvatio strah, svjestan da sam puno riskirao, jer sam prije 5 godina prebolio upalu bubrega. Imao sam sreću jer mi taj doživljaj nije ostavio nikakve posljedice, pa me je potom preplavio osjećaj zadovoljstva što

sam u tako velikoj nevolji pomagao ljudima. Sljedeći dan pozivani su preko radija za ispomoć dobrovoljci koji znaju veslati. Kako mi je veslanje u krvi, javio sam se i gotovo cijeli dan sam čamcem prevezio građane i studente, jer je javni prijevoz tada već bio znatno poremećen. Ovi događaji ostat će mi u neizbrisivom sjećanju. Ni dandanas, gotovo 58 godina kasnije, ne znam kako i gdje su završili gluhočijem roditelji s djevojčicama. Ne znam kako je prošao ni onaj golemi pas koji se je iz straha popeo na „moja“ velika vrata zbog čega smo se oboje prevrnuli. Ako se je onda i spasio danas ionako više nije živ. Ipak, ja sam napravio što sam mogao i što sam trebao i to me ispunjava velikim zadovoljstvom. „Naša mama i tata ne čuju a ne mogu ni govoriti!““

Sjećam se kako smo promatrali ljude pored nasipa kako puštaju zmajeve.

4.4

Online anketa - Utvrđivanje kvalitete okoliša rijeke Save

Cilj online ankete bio je utvrditi načine korištenja, zadovoljstvo trenutnim stanjem te želje za budući razvoj okoliša rijeke Save. Projekt se gradi na ideji da je lokalni krajobraz mjesto na kojem gradske zajednice i njeni članovi stvaraju viziju prostora za budućnost demokratičnijim procesima koji rezultiraju aktivnom participacijom lokalnog stanovništva u izradi i realizaciji planerskih projekata.

Anketa je bila dostupna svim građanima Zagreba i okolice te je sudjelovanje u istraživanju bilo dobrovoljno i anonimno. Na dan 30.5.2022. u anketi je sudjelovalo 196 ispitanika. Anketa se sastoji od 19 pitanja i četiri dijela.

Prvi dio ankete obuhvaća općenite informacije sudionika kao dob, spol, stupanj obrazovanja, radni status, koliko dugo žive u Zagrebu, u kojoj gradskoj četvrti te žive li u pojasu rijeke Save. Bilo je važno utvrditi žive li u dijelu prostora rijeke Save, ako da u kojem dijelu. Drugi dio ankete odnosi se na detaljnije informacije vezane uz boravak na prostoru rijeke Save te način korištenja prostora.

Treći dio ankete odnosi se na mjeru zadovoljstva trenutnim stanjem prostora, a četvrti dio ankete odnosi se na želje korisnika u vezi sadržaja koje bi voljeli da su više zastupljeni na prostoru te što bi ih više potaknulo da se angažiraju

u aktivnosti u pojasu rijeke Save.

Od ukupno 196 sudionika, 56,6% su bili muškarci, 41,3% žene i 2% suzdržani od informacije. Raspon dobi je od 8 do 72 godina. Najviši broj osoba bilo je s visokim obrazovanjem akademija, magistra ili doktora znanosti (52%) nakon čega slijede broj ispitanika s obrazovanjem prvostupnika, stručnog studija ili više škole (26,5%). Najveći broj ispitanika pripada profesiji tehničkog područja (33,7) iza čega slijedi profesije društvenog i humanitarnog područja (25,5%). Najveći broj ispitanika je bio zaposlen (70,4%), iza čega su bili studenti ili učenici (18,4%). Najveći broj ispitanika živi u Zagrebu

cijeli život (60,7%), dok ih 17,3% živi u Zagrebu više od 20 godina. Najveći broj ispitanika živi u Novom Zagrebu - zapad (26,5%) te na Trnju (15,3%). 57,1% ispitanika živi u pojasa rijeke Save. 28,6% ispitanika svaki tjedan provodi u prirodi, dok ih 36,7% posjećuje prostor uz Savu nekoliko puta godišnje. Sudionici koji posjećuju prostor najviše ga koriste za šetnju (70,4%) te za vožnju biciklom (42,9%). Na ljestvici od vrlo nezadovoljan do vrlo zadovoljan većina ispitanika (71) su nezadovoljni količinom javnih zelenih površina u Zagrebu. 92 ispitanika kažu da su nezadovoljni s količinom edukativnih sadržaja te

količinom ambijentalno-doživljajnih prostora (90) unutar pojasa rijeke Save. 80 sudionika tvrdi da su vrlo nezadovoljni povezanošću obala rijeke Save prijelazima ili mostovima. Zaključujemo da je mali broj sudionika vrlo zadovoljan s navodima iz ankete, gdje je najveći broj sudionika (20) vrlo zadovoljan količinom zelenih površina na području rijeke Save. Na pitanje "Ako postoji još nešto čime ste osobito zadovoljni ili nezadovoljni osim navedenog u prethodnom pitanju, molim Vas ukratko napišite." neki od odgovora sudionika su: "Apsolutno ne iskorišten potencijal, kako same rijeke, tako i prostora oko rijeke Save. Kad sagledamo sposobnost odgovornih

službi za uređenje grada možda i bolje da nisu radili određene zahvate na prostoru o kojem govorimo." "nedovoljno reklamirani eventi s malim odazivom, neuređeni krajolik i neprojektirane površine za sakrivanje, polu-javnost i javnost (veliki travnati prostori mogu dobit još za sada šarenije vegetacije), možda kod starog trnja ima i potencijala za gradske vrtove" "Nezadovoljna: 3 mosta (koja su primarno za automobilski promet) i relativno blizu jedan drugom su nedovoljna, s time da apsolutno nedostaje most prema zapadu (od Jadranskog prema Jankomiru). S obzirom na to da se gotovo cijeli nasip koristi

za šetnju i šetnju pasa, kronično nedostaje klupa za sjedenje i koševa za smeće, pogotovo na potezu od Jadranskog mosta prema zapadu, obje strane nasipa." "Nedostatak kvalitetnih boravišnih prostora. Nedostatak kanti za smeće za pasji izmet. Nedostatak hladovine za vrijeme ljetnih mjeseci. Nedostatak kulturnih i općenito bilo kakvih javnih događanja." "Problem Save je uključenost tog prostora u tkivo Grada, a manje je to pitanje zelenila i kafića" "Prostor je jednoličan i monoton, suviše linearan i premalo povezan s urbanim područjem. Nepovezan i odvojen prostor. Bundek i Jarun se teško mogu smatrati povezanim sa Savom već oni

tvore izolirane točke većih zelenih površina u Novom Zagrebu" Na ljestvici od 1, uopće se ne slažem, do 5, u potpunosti se slažem, sudionici su odgovorili da se u potpunosti slažu (98) i da se slažu (72) da obale rijeke Save trebaju biti pristupačne i uređene. Isto tako sudionici se potpuno slažu (76) i slažu (71) da bi trebalo biti više uređenih površina kao što su Jarun i Bundek. Najveći broj ispitanika se u potpunosti slaže (108) i slaže (71) da je potrebno ulagati javni novac za uređenje prostora rijeke Save s naglaskom na prirodni karakter i ekološke vrijednosti. 100 ispitanika se uopće ne slaže i 67 se ne slaže da

je potencijal rijeke Save u potpunosti iskorišten. Većina ispitanika (84,7%) ne poznaje rad nekih udruga i ustanova za rijeku Savu dok od 15,3% ispitanika koji su upoznati, navode udruhu Močvara (8,7% t. 2 ispitanika), ostali ispitanici navode svatko po jednu udruhu ili ustanovu. 96,9% ispitanika bi voljelo provoditi više vremena uz rijeku Savu s najvećom željom za većom zastupljenošću ambijentalno-doživljajnih sadržaja (80,1%), boravišnim sadržajima (79,6%), sportsko-rekreativnim sadržajima (70,4%), edukativnim (63,8%) i društvenim sadržajima (63,8%) te ugostiteljsko-uslužnih sadržaja (45,4%). 63,3% ispitanika tvrdi da

bi veći broj aktivnosti na pojasu rijeke Save potaknu njihovu veću angažiranost te veći broj raznolikosti aktivnosti (61,7%). Veća uređenost (57,7%) bi također potaknula veći broj angažiranosti sudionika isto kao i veća informiranost o događanjima na prostoru rijeke Save (54,6%).

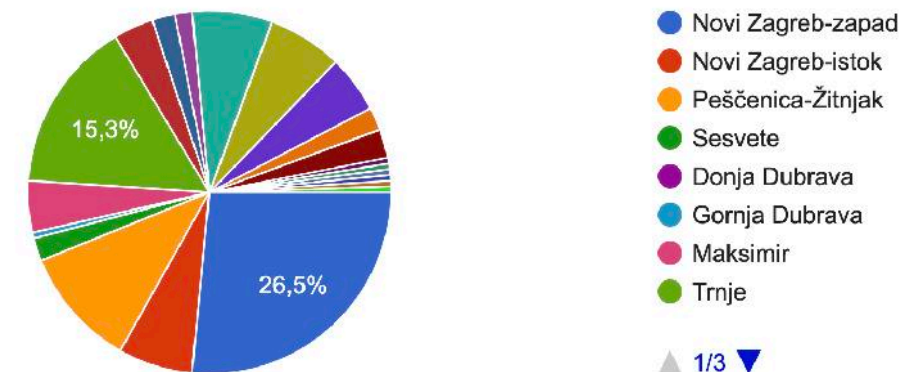
Neke od prve tri asocijacije na rijeku Savu su:

“Mostovi, nasip, rekreacija”
 “Voda, uživanje u prirodi, mir”
 “Psi, blato, šikara”
 “Rijeka, Hendrixov most, kupalište”
 “Močvara, sunce, krpelji”
 “Zmazano, zapušteno, neiskorišteni potencijal”
 “Nasip, Jarun, ružno raslinje ispod nasipa”
 “Nesigurno noću, grbavo za voziti bicikl, vatromet”
 “Trčanje, livada, šljunak”
 “Opasna, neuređena, tmurna”

“Mutna, hladna, zagađena”
 “Moja rijeka, prljavo, zapušteno”
 “Neiskorištenost, Hendrixov most, Bundek”
 “Djetinjstvo... ribolov... promatranje rijeke kako teče”
 “Mir, Ljepota, prostranstvo”
 “razdvaja Zagreb, umjesto da spaja; neuređeno; nesigurno”
 “Zrak, barijera, izlet”
 “Nekadašnje kupalište, splav, most”
 “Bicikl, djetinjstvo, oblutci”
 “neiskorištene mogućnosti, nepristupačnost i neodržavanje obale”
 “Život, vrijeme, rodni grad”
 “Poplava, neurednost obale, “mrtva rijeka””

7. U kojoj gradskoj četvrti živite?

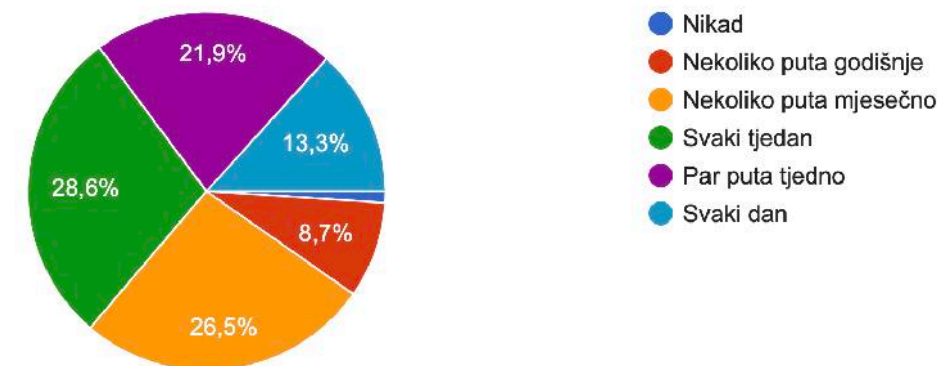
196 odgovora

93. Grafikon prostora stanovanja ispitanika

9. Koliko često boravite u prirodi?

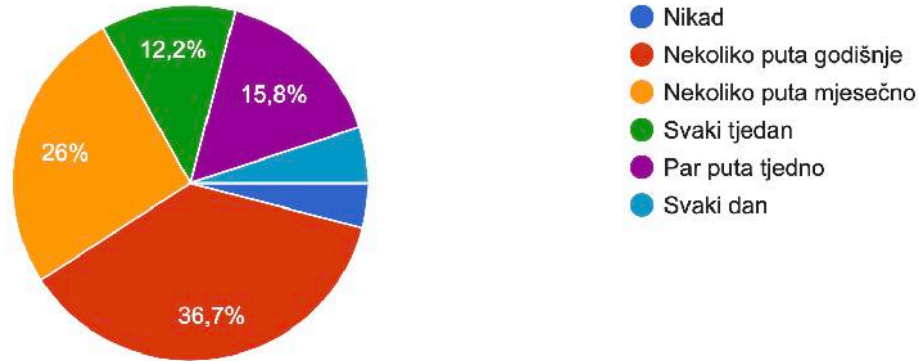
196 odgovora

94. Grafikon učestalosti boravka u prirodi

10. Koliko često posjećujete prostor uz Savu?

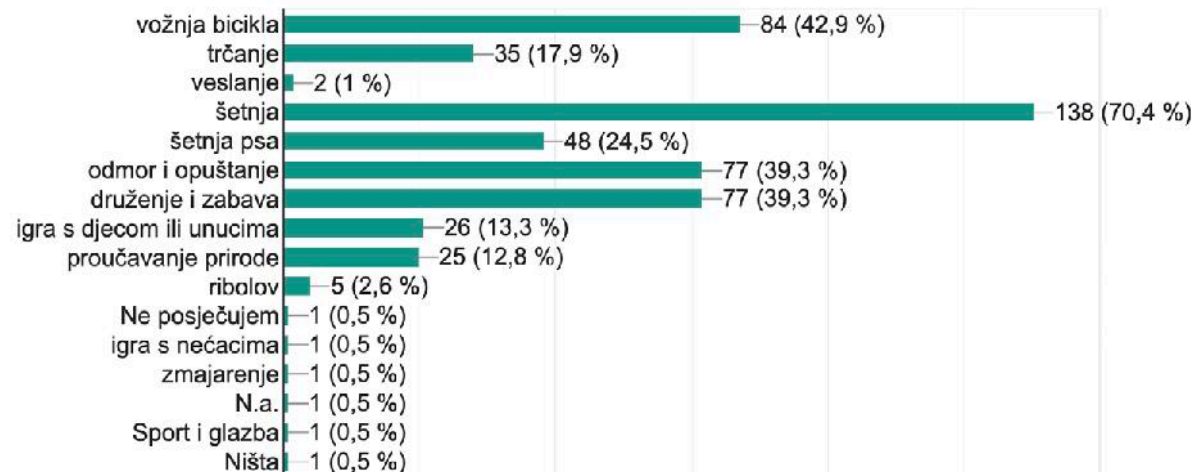
196 odgovora

95. Grafikon učestalosti posjećivanja prostora uz Savu

11. Na koji način koristite prostor rijeke Save?

196 odgovora

96. Grafikon načina korištenja prostora rijeke Save

Ukoliko postoji još nešto čime ste osobito zadovoljni ili nezadovoljni osim navedenog u prethodnom pitanju, molim Vas ukratko napišite.

35 odgovora

Osobito sam nezadovoljan loše uređenim stazama na nasipima. Čim padne malo kiše staze su danima neupotreblljive. Lokve i blato, a staze su kao "uređene" i čak nose nazive po istaknutim hrvatskim muževima.

Veoma sam zadovoljan Ornitološki rezervatom, jezera iza Toplane.

Prostor je dovoljno velik da se na mogu zadovoljiti različite potrebe za različitim sadržajima kroz veci broj mikrolokacija. Na makro razini postoji samo par opcija.

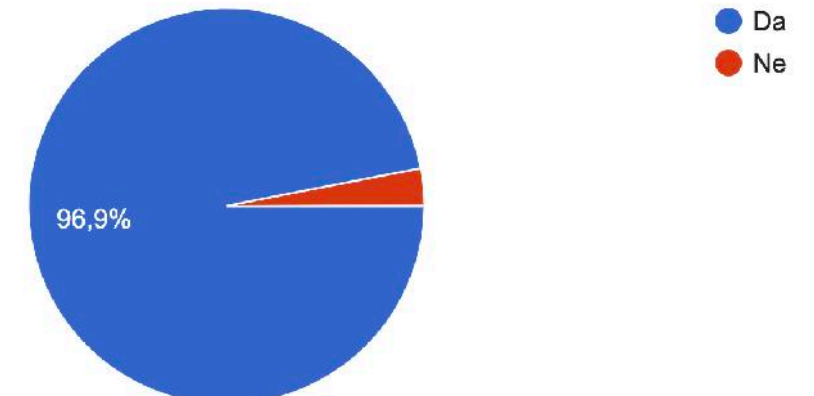
Savska obala u gradu ne treba biti "prirodna" nego urbana

nema dovoljno rampi za prilaz nasipu

97. Odgovori ispitanika

Biste li voljeli više vremena provoditi uz rijeku Savu?

196 odgovora

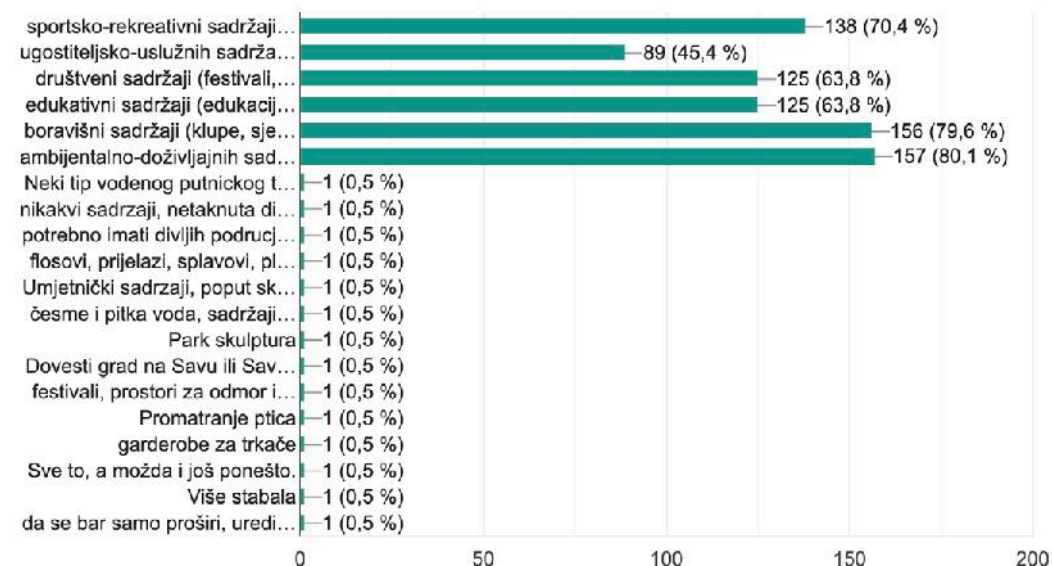

98. Grafikon volje za češćim boravkom ispitanika uz rijeku Savu

Koji tip sadržaja biste voljeli da je više zastupljen na prostoru rijeke Save?

196 odgovora

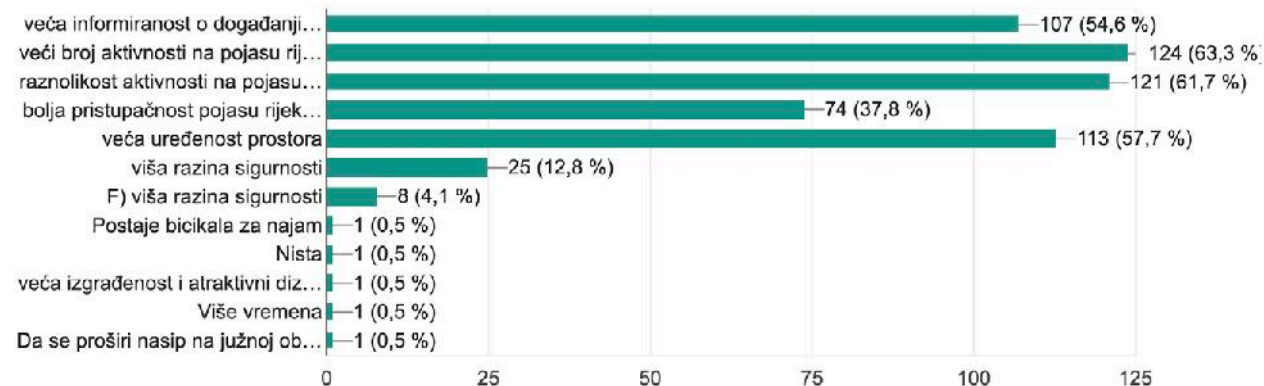

99. Grafikon želje zastupljenosti sadržaja na prostoru rijeke Save

Što bi Vas potaknulo da se više angažirate u aktivnosti na pojasu rijeke Save?

196 odgovora

100. Grafikon želje aktivnosti za veću angažiranost ispitanika na pojasu rijeke Save

Molimo navedite prve tri asocijacije na rijeku Savu.

196 odgovora

Mir,sport,sreća

razdvaja grad, nema pješačkih mostova, premalo sadržaja

prostranost, komarci, vodon

Osuncanost, prozračnost, ugoda

Šetnja, mystic festivali, vrućina ljeti (manjak hladna)

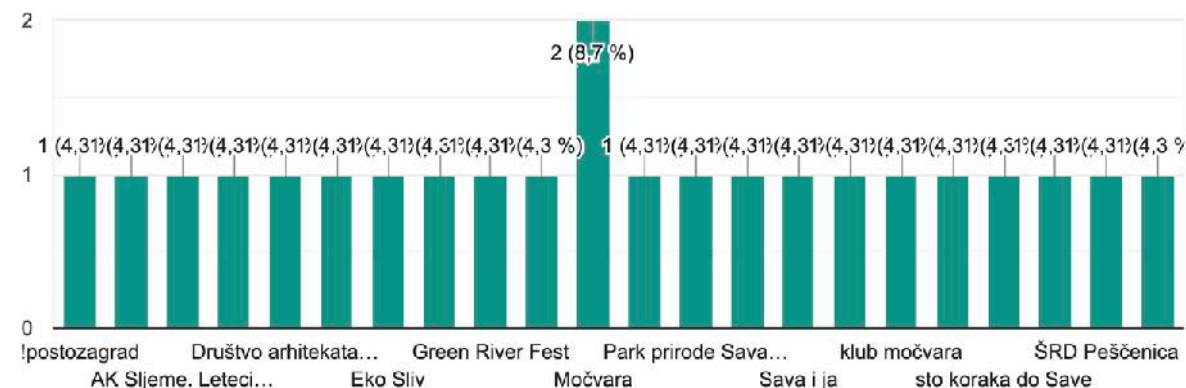
Neurednost, odvojenost, nedostatak zelemog

101. Odgovori ispitanika

Napišite ime udruge/a.

23 odgovora

102. Grafikon poznatih udruga ispitanicima koje se bave prostorom rijeke Save

5

Literatura

1. Randolph T.Hester, Design for Ecological Democracy
2. Barbara Brown Wilson (University of Virginia, Charlottesville), Disorientation as a Learning Objective: Applying Transformational Learning Theory in Participatory Action Pedagogy
3. Olaf Kühne, Historical Developments; The Evolution of the Concept of Landscape in German Linguistic Areas
4. Council of Europe (2018.), Council of Europe Landscape Convention Contribution to human rights, democracy and sustainable development
5. Luigi Bartolomei, Diedrich Bruns, Albert Fekete, Ellen Fetzer, Anna Szilagyi-Nagy, Nicolas Reibel, Anita Reith, Deni Ruggeri, Eliza Salman, Eva Schwab, Tonje Cecilie Stordalen, Ádám Weiszer (2019.), Landscape Education for Democracy; Co-creating a socially-engaged landscape planning and design education for sustainable development; Volume 10, special issue 4
6. Uwe Schneidewind, Mandy Singer-Brodowski, Karoline Augenstein and Franziska Stelzer (July 2016.), Pledge for a Transformative Science; A conceptual framework
7. Malika Bose, Paula Horrigan, Cheryl Doble, Sigmund Shipp, Community Matters, Service - Learning in Engaged Design and Planning
8. David de la Peña, Diane Jones Allen, Randolph T. Hester Jr., Jeffrey Hou, Laura J. Lawson, Marcia J. McNally, DESIGN AS DEMOCRACY Techniques for Collective Creativity
9. Tom Angotti, Cheryl Doble and Paula Horrigan, Introduction At the Boundaries: The Shifting Sites of Service-Learning in Design and Planning
10. Randall B. Dunham, Ph.D.(University of Wisconsin), NOMINAL GROUP TECHNIQUE*: A USERS' GUIDE
11. Harvey N, Holmes CA. (2017.), Nominal group technique: An effective method for obtaining group consensus
12. Heino Apel (March 2004.), The Future Workshop
13. René Victor Valqui Vidal, The Future Workshop - chapter 6
14. Angela Tulloch, Tara French & Leigh-Anne Hepburn (2019.), Ethics by Design. Exploring Experiences of Harmony and Dissonance in Ethical Practice.
15. Elisa Giaccardi (2019.), Histories and Futures of Research through Design: From Prototypes to Connected Things
16. Janet Kelly, Towards ethical principles for participatory design practice
17. Dianna Maddena, Yvonne Cadet-Jamesb, Ian Atkinsonc and Felecia Watkin Luid, Probes and prototypes: a participatory action research approach to codesign
18. Elizabeth B.-N. Sandersa & Pieter Jan Stappersb, Probes, toolkits and prototypes: three approaches to making in codesigning
19. Viktor Bedö, Rapid Street Game Design: Prototyping; Laboratory for Urban Change
20. Landscape Convention Contribution to human rights, democracy and sustainable development (Council of Europe, 2018) Editors Shelley Egoz, Karsten Jørgensen, Deni Ruggeri (2018): Defining Landscape Democracy
21. Kühne, Bruns et al: Landscape Culture - Culturing Landscapes
22. Hester, Randolph (2006): Design for Ecological Democracy

6

Prilozi

Naslovna stranica: simbolički prikaz rasprave; izvor: vecteezy.com	29.	30.
1. Kartografski prikaz toka potoka Vuger	31.	32.
2. Shema provođenja ciljeva uključivanja javnosti	32.	33.
3. <i>The 5W's</i>	33.	34.
4. Simbolički prikaz hijerarhije društvenih zajednica	34.	35.
5.	35.	36.
6.	36.	37.
7.	37.	38.
8.	38.	39.
9.	39.	40.
10.	40.	41.
11.	41.	42.
12.	42.	43.
13.	43.	44.
14.	44.	45.
15.	45.	46.
16.	46.	47.
17.	47.	48.
18.	48.	49.
19.	49.	50.
20.	50.	51.
21.	51.	52.
22.	52.	53.
23.	53.	54.
24.	54.	55.
25.	55.	56.
26.	56.	57.
27.	57.	58.
28.	58.	59.

63.	64.	65.	66.	67.	68.	69.	70.	71.	72.	73.	74.																
75. Strukturna analiza rijeke Save, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	76. Prostorni problemi, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	77. Analiza korisnika, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	78. Povezanost korisnika i prostora, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	79. Glavni izazovi, ivor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	80. Glavni akteri, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	81. Vizija, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	82. Vizija, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	83. Proces do boljeg i demokracičnijeg oblikovanja, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	84. Sava u prošlosti, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	85. Sava u prošlosti, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	86. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	87. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	88. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	89. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	90. Karta povezanih uspomena i prostora, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	91. Najavni plakat za Arhiv sjećanja, izvor: https://lela-landscapes.agr.hr/hr/16/ARHIV+SJE%C4%86ANJA	92. Sjećanje ispitanika, izvor: https://lela-landscapes.agr.hr/hr/16/ARHIV+SJE%C4%86ANJA	93. Grafikon prostora stanovanja ispitanika, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	94. Grafikon učestaosti boravka u prirodi, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	95. Grafikon učestalosti posjećivanja prostora uz Savu, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	96. Grafikon načina korištenja prostora rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	97. Odgovori ispitanika, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	98. Grafikon volje za češćim boravkom ispitanika uz rijeku Savu, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	99. Grafikon želje zastupljenosti sadržaja na prostoru rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	100. Grafikon želje aktivnosti za veću angažiranost ispitanika na pojasiu rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	101. Odgovori ispitanika, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	102. Grafikon poznatih udruga ispitanicima koje se bave prostorom rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit

80. Glavni akteri, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	81. Vizija, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	82. Vizija, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	83. Proces do boljeg i demokracičnijeg oblikovanja, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	84. Sava u prošlosti, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	85. Sava u prošlosti, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	86. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	87. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	88. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	89. Sava danas, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	90. Karta povezanih uspomena i prostora, izvor: https://ledwiki.hfwu.de/index.php?title=LED2LEAP_2021_-_Zagreb_Team_2	91. Najavni plakat za Arhiv sjećanja, izvor: https://lela-landscapes.agr.hr/hr/16/ARHIV+SJE%C4%86ANJA
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

92. Sjećanje ispitanika, izvor: https://lela-landscapes.agr.hr/hr/16/ARHIV+SJE%C4%86ANJA	93. Grafikon prostora stanovanja ispitanika, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	94. Grafikon učestaosti boravka u prirodi, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	95. Grafikon učestalosti posjećivanja prostora uz Savu, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	96. Grafikon načina korištenja prostora rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	97. Odgovori ispitanika, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	98. Grafikon volje za češćim boravkom ispitanika uz rijeku Savu, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	99. Grafikon želje zastupljenosti sadržaja na prostoru rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	100. Grafikon želje aktivnosti za veću angažiranost ispitanika na
---	---	---	--	---	---	---	--	---

pojasiu rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	101. Odgovori ispitanika, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit	102. Grafikon poznatih udruga ispitanicima koje se bave prostorom rijeke Save, izvor Online anketa: https://docs.google.com/forms/d/11qbGYdB5djW93_G41XmpQEk5yAGV_H_z0_LuVunRttM/edit
---	--	---